

Uitbreiding tuinbouwbedrijf, deelgebied 1
Deinze

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek

Verslag van de Resultaten

Bureauonderzoek - 2016L31

Nazareth
2017

Colofon

Opdrachtgever: Stokstorm bvba, Stokstormestraat 14a, 9800 Deinze

Titel: Uitbreiding tuinbouwbedrijf, deelgebied 1
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Verslag van de resultaten
Bureauonderzoek - 2016L31

Status: definitief

Datum: december2016 - januari 2017

Auteurs: N. Vanholme (OE/ERK/Archeoloog/2015/00086) & G. Eggermont

Projectcode: 2016L31

Raaproject: Deka01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Steenweg Deinze 72,
9810 Nazareth

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Steenweg Deinze 72
9810 Nazareth
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2016

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1 Verslag van de Resultaten: Bureauonderzoek 2016L31.....	4
1.1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1.1 Administratieve gegevens	4
1.1.2 Aanleiding.....	6
1.1.3 Geplande Ingreep	6
1.1.4 Archeologische voorkennis	8
1.1.5 Onderzoeksopdracht	8
1.1.6 Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek	9
1.2 Assessment van het bureauonderzoek	12
1.2.1 Geografische situering.....	12
1.2.2 Aardkundige gegevens	15
1.2.3 Archeologische gegevens	21
1.2.4 Historische gegevens.....	27
1.2.5 Archeologisch verwachtingsmodel.....	36
1.2.6 Synthese	40
2 Interpretatie van de archeologische site.....	44
3 Literatuur	45
3.1 Uitgegeven bronnen.....	45
3.2 Onuitgegeven bronnen	45
3.3 Geraadpleegde websites.....	45
4 De bijlages	46

Samenvatting

In opdracht van het tuinbouwbedrijf Stokstorm bvba heeft RAAP België een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voor het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning tot de sloop gebouwen en de aanleg van een bassin. Het plangebied strekt zich uit over 19.700 m².

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek. Het doel van dit onderzoek was na te gaan of er kans is op aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Hierbij zijn gegevens verzameld over geografische, landschappelijke en de archeologische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed en welke maatregelen er dienen te worden genomen in functie van eventueel verder onderzoek van archeologische gegevens of behoud in situ.

Een deel van het plangebied is gelegen binnen de omwalde Stokstormhoeve. Alle gebouwen binnen deze omwalling, met uitzondering van een nieuw geplaatste loods, zullen worden gesloopt. Het centrale gedeelte van het erf, evenals een stuk grond ten noorden van de hoeve, zullen daarna worden uitgegraven in functie van een aan te leggen bassin.

In de omgeving zijn meerdere omwalde hoeves gekend. Het ontstaan van deze hoeves wordt in de 13de eeuw gesitueerd en in relatie gebracht met de ontginning van de gronden. De initiatiefnemers waren vaak religieuze instellingen of adellijke heren. Over de geschiedenis van de Stokstormhoeve is weinig gekend. Uit de gebundelde resultaten van het landschappelijk, archeologisch en historisch onderzoek blijkt de site mogelijk terug te gaan op een tweeledige hoeve met opper- en neerhof. Het eventuele opperhof, waar zich de voornaamste woonst bevond, kan gelegen zijn op het zuidwestelijke deel van het erf en is een weinig opgehoogd. Dit deel van het erf was echter in oorsprong groter en kreeg pas rond 1800 zijn huidige oppervlak. Of de ophoging dateert van de aanleg van de hoeve in de late middeleeuwen, of een recent gegeven is, blijft onduidelijk. Deze ophoging werd ook waargenomen tijdens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2010 door de VLM, maar niet herkend als mogelijk opperhof. Het is niet duidelijk of er ooit een gebouw heeft gestaan, en indien wel, wanneer dit werd afgebroken. Sinds 2015 bevindt zich hier een grote loods. Op het neerhof bevond zich de boerderij: een woonhuis met bijgebouwen. Tot het midden van de 20ste eeuw bleef de situatie van de site met walgracht ongewijzigd. Vanaf de 2de helft van die eeuw worden tal van aanpassingen doorgevoerd. Zo werden bestaande gebouwen grondig verbouwd en werd de boerderij uitgebreid met tal van bijgebouwen. Ook de walgracht werd gedeeltelijk gedempt. Opmerkelijk is de aanwezigheid van de gemeentegrens die doorheen de site loopt. Deze liep in oorsprong diagonaal over het veronderstelde opperhof. Deze grens vormt een tegenargument om met zekerheid te stellen dat het een site met opper- en neerhof betreft.

Dat de Stokstormhoeve mogelijk uit een tweeledig erf bestaat vormt een nieuw gegeven. Dat de gemeentegrens er dwars doorheen loopt maakt hem quasi uniek in Vlaanderen. Ondanks het uitgevoerd proefsleuvenonderzoek van 2011 werd er geen doorgedreven studie uitgevoerd naar de genese van deze site. Een reeks van de gekende sites met walgracht in de omgeving zijn reeds verdwenen. Dit is ook het lot voor de Stokstormhoeve. Omwille van zijn uniek karakter en zijn historische waarde is een verder onderzoek aangewezen. Dit onderzoek zal voornamelijk gericht zijn op de fijnchronologie en de materiële cultuur van de site met walgracht.

1 Verslag van de Resultaten: Bureauonderzoek 2016L31

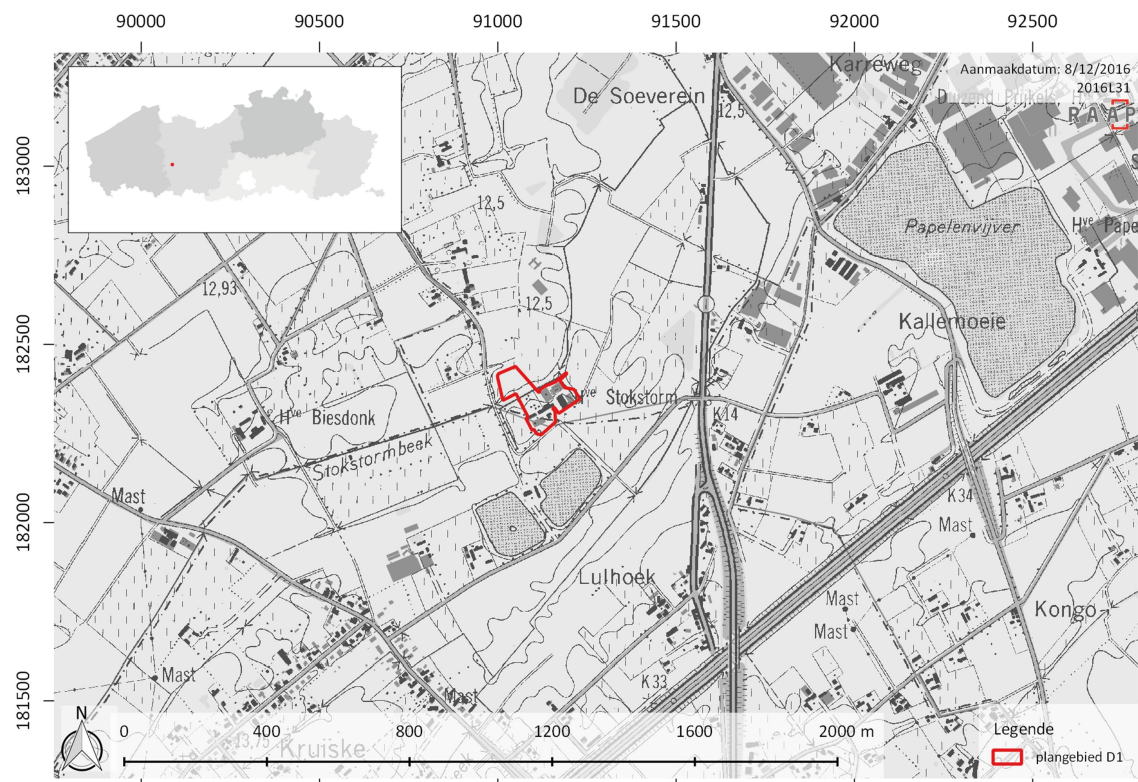
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

- *Projectcode:* 2016L31
- *type onderzoek:* bureauonderzoek
- *onderzoekskader:* opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag
- *opdrachtgever:* Tuinbouwbedrijf Stokstorm bvba (Johan Vlaemynck)
- *betrokken erkend archeoloog:* RAAP België (OE/Erkend/Archeoloog/2016/00154)
- *Wetenschappelijke begeleiding:* Luc Bauters (Prov. Oost-Vlaanderen)
- *naam plangebied:* Deinze – Stockstorne
- *plaats:* Petegem-aan-de-Leie
- *gemeente:* Deinze
- *provincie:* Oost-Vlaanderen
- *kadastrale gegevens* (figuur 1):
Deinze, afdeling 3, sectie B, 688D0, 689E0, 692F0
Kruishoutem, afdeling 1, sectie A, percelen 292E0 en 292G0.
- *oppervlakte plangebied:* 19.700m²
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*
West: X= 90999; Y=182245.93
Oost: X= 91229.9; Y=182438.09
- *Relevante termen thesauri:* hoeve met walgracht, podsol, gracht
- *Uitvoeringstermijn:* bureauonderzoek 05/12/2016 – 13/01/2017
- *Gewestplan:* landschappelijk waardevol gebied - landelijk gebied.

figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding van het plangebied, schaal 1:4000 (bron: Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV; afbakening informatie opdrachtgever).

figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal 1:20 000 (bron: NGI)

1.1.2 Aanleiding

In opdracht van het tuinbouwbedrijf Stokstorm bvba, heeft RAAP België een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voor het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning voor de sloop van een hoeve met walgracht en de aanleg van een waterbassin gelegen aan de Stokstormstraat 14a in Deinze. Het plangebied strekt zich uit over 19.700 m². Deze is niet gelegen binnen een vastgestelde archeologische zone. Het noordelijk deel van het plangebied valt volgens het gewestplan in landelijk gebied en het zuidelijk deel (= hoeve met walgracht) onder landschappelijk waardevol gebied.

Deze bodemingrepen zijn bedreigend voor eventuele archeologische resten. Conform het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 dient bij stedenbouwkundige vergunningsaanvragen gelegen in niet-archeologische zones waarbij de totale oppervlakte van de ingrepen in de bodem 5000 m² of meer beslaat een archeologienota te worden aangeleverd. Het planvoornemen met een ingreep op een oppervlakte van ca. 19.700 m² overschrijdt de gestelde oppervlaktegrenzen waardoor het opstellen van een archeologienota noodzakelijk is. Het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan voor de glastuinbouwzone Stokstorm schrijft ook voor dat er voorafgaand aan de werken een archeologisch onderzoek dient te gebeuren.

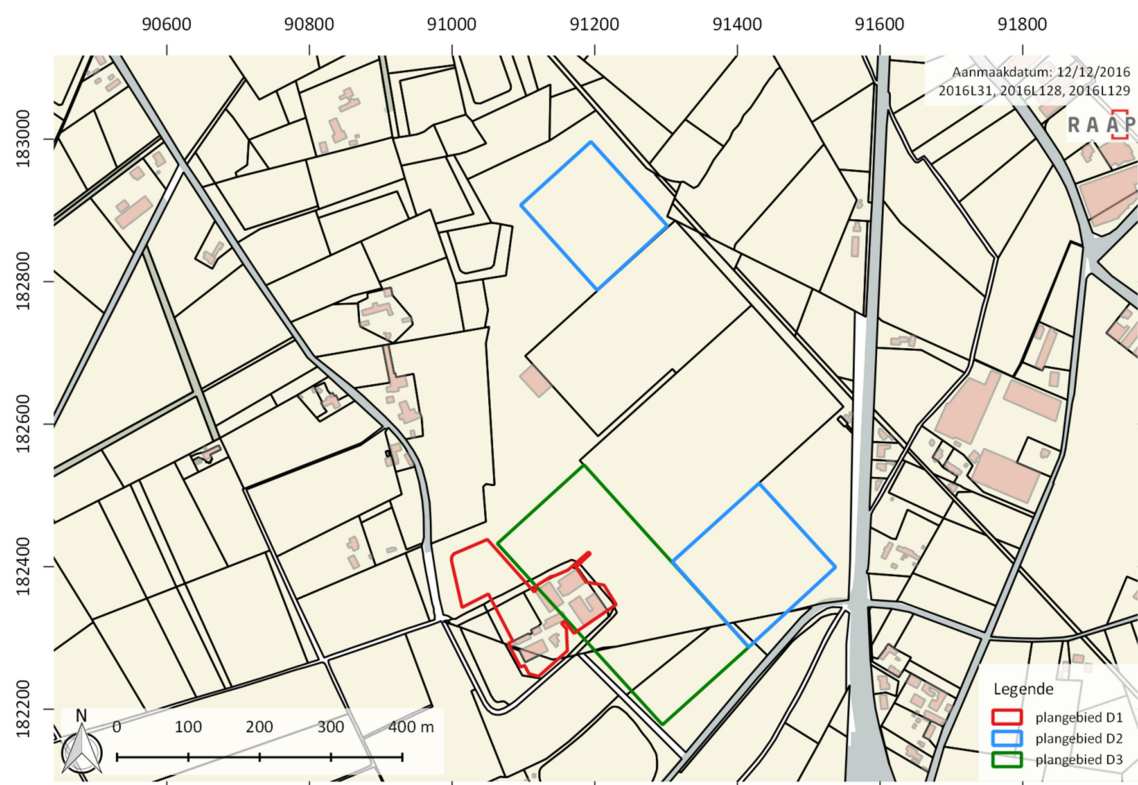
1.1.3 Geplande Ingreep

Het plangebied maakt deel uit van een groter totaalproject waar verschillende zones deel van uitmaken. Het project wordt onderverdeeld in 3 deelgebieden, waarvoor elk apart een vergunningsaanvraag wordt ingediend. Deze archeologienota (code 2016L31) werd opgesteld in functie van de vergunningsaanvraag voor deelgebied 1 (D1). De verschillende gebieden worden op figuur 3 weergegeven.

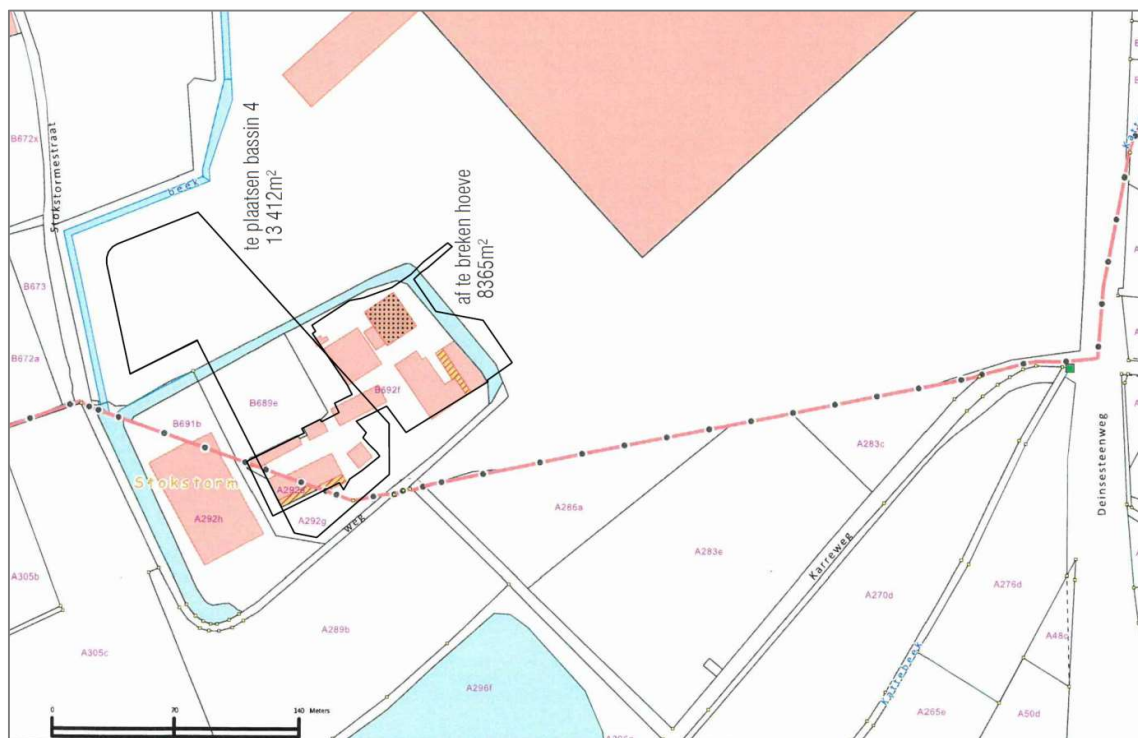
Het eerste deelgebied bestaat uit twee overlappende zones waar apart werken zullen worden uitgevoerd. De twee zones zijn samengevoegd op alle aangemaakte plannen (figuur 4).

In eerste instantie worden de verschillende gebouwen binnen de omwalling gesloopt. Dit gebeurt over een oppervlak van 8365m². Vloerplaten worden verwijderd en alle funderingen zullen worden uitgegraven. Het geheel wordt naderhand genivelleerd.

Daarnaast wordt deels overheen de site met walgracht, deels op het noordelijke gebied, een bassin aangelegd op een oppervlak van 13.400m² met een gemiddelde diepte van ca. 5m. Rondom het bassin komt een berm te liggen.

figuur 3 Kadasterplan met de projectie van de verschillende deelgebieden binnen het totaalproject (www.geopun.be).

figuur 4 Deelgebied 1 van totaalproject omvat een zone met te slopen hoevegebouwen en een zone waar een bassin wordt aangelegd (informatie opdrachtgever, ©Federale overheid Financiën).

1.1.4 Archeologische voorkennis

- Het plangebied is niet gelegen binnen een 'vastgestelde archeologische zone' en is niet aangeduid als 'gebied geen archeologie'.¹
- Zowel de hoeve als de omliggende gebieden zijn in 2010 onderzocht door middel van proefsleuven. Dit onderzoek gebeurde door de Vlaamse landmaatschappij in 2010 (vergunningsnummer 2010/003)².
- Binnen de omwalling staan heel wat gebouwen. Er kan worden aangenomen dat de funderingen het bodemarchief hebben verstoord.

1.1.5 Onderzoeksopdracht

1.1.5.1 *Doelstelling*

Het doel van dit bureauonderzoek is na te gaan of er archeologisch erfgoed kan bewaard zijn in de bodem binnen de afbakening van het plangebied, wat de karakteristieken zijn en de bewaringstoestand is. Ook de waarde van de betreffende sporen dient te worden ingeschat. Eveneens wordt nagegaan in hoever de werken invloed zullen hebben op deze sporen.

Indien noodzakelijk wordt deze studie gevolgd door een vooronderzoek met en/of zonder ingreep in de bodem. Indien de resultaten van de bureaustudie voldoende informatie opleveren, of er geen vervolgetraject kan worden uitgevoerd voorafgaand het bekomen van de vergunning, zal een programma van maatregelen worden uitgeschreven met aanbevelen tot vervolgonderzoek, een archeologisch onderzoek of het voorstellen van maatregelen voor behoud *in situ*.

De specifieke doelstellingen binnen deze bureaustudie zijn:

- het bepalen van de genese van het landschap waarbinnen het betreffende plangebied zich bevindt
- het bepalen van de geschiedenis van de Stokstormhoeve
- het verkrijgen van inzicht in de aanwezigheid of kans tot aanwezigheid van archeologische resten binnen het plangebied
- het identificeren en waarderen van de archeologische sporen: hierbij wordt de aard, bewaringstoestand en hun ouderdom in kaart gebracht, en deze gewaardeerd in hun ruimere omgeving (zowel geografisch als historisch)
- het afbakenen van eventuele verstoorde zones
- de impact van de voorziene werken op het mogelijk archeologisch erfgoed inschatten
- indien dit noodzakelijk zou blijken, het aanbevelen tot verdere onderzoeksstrategieën en/of het voorstellen van maatregelen voor behoud *in situ*

---

¹ Geo.onroenderfgoed.be

² Cordemans, 2011.

1.1.5.2 Wetenschappelijke vraagstelling

In het kader van dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Wat zijn de gegevens met betrekking tot archeologische waarden in het plangebied?
- Wat zijn de gekende gegevens over de Stokstormhoeve, wat is zijn waarde in de omgeving?
- Hoe kunnen archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting (evenals de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
Op welke manier kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?

1.1.5.3 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd door een erkend archeoloog volgens de normen van de Code van Goede Praktijk, versie 2.0.

1.1.6 Beschrijving van de strategie & werkwijze van het bureauonderzoek

1.1.6.1 Strategie

Voor het opstellen van deze archeologienota werd gestart met een vooronderzoek door middel van een bureauonderzoek.

De bureaustudie leverde de nodige resultaten om de waarde van het plangebied goed in te schatten. Het was echter niet mogelijk om na te gaan wat de impact is geweest van de landbouwactiviteiten op het bodemarchief, en meer bepaald de activiteiten van de afgelopen 50 jaar. De resultaten van een proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd in 2010, kon voor het erfgedeelte hierover geen uitsluitsel geven. De sleuven werden immers niet op de juiste locaties uitgezet waardoor belangrijke gegevens werden gemist. Daarnaast was het ook niet mogelijk om de zones van de huidige bebouwing te onderzoeken.

Om meer zicht te krijgen op de aard van de sporen, de bewaringstoestand en de archeologische waarde is een nieuw proefsleuvenonderzoek noodzakelijk. Dit kan omwille van de specifieke vraagstellingen pas worden uitgevoerd na de sloop van de bestaande gebouwen. Zodoende dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten en/of proefsleuven te gebeuren volgens het uitgesteld traject, zoals beschreven in de code van goede praktijk (hoofdstuk 12.6.3.1).

Op het noordelijke deel van het plangebied dient geen verder onderzoek te gebeuren. De gegevens van het bureauonderzoek, aangevuld met deze van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek volstonden om aan te tonen dat op dit deel nauwelijks archeologische sporen aanwezig zijn en verder onderzoek geen archeologische kennisvermeerdering zal opleveren.

Volgend onderzoek op de site met walgracht wordt niet weerhouden:

- Een veldprospectie: Het erf is zeer dicht bebouwd waardoor een veldprospectie niet kan worden uitgevoerd. De zone buiten de omwalde hoeve is al voldoende onderzocht.
- Geofysisch onderzoek: Geofysische methodes zijn enkel bruikbaar indien deze op voldoende grote oppervlaktes worden uitgevoerd. De recente structuren zullen daarnaast een hoge graad van ruis opleveren, waardoor er kans is dat oudere structuren niet worden herkend.
- landschappelijk booronderzoek: De vraagstelling is eerder gericht op de genese van de site met walgracht, en niet op de bewaring van oude bodems. De zone buiten de omwalde hoeve werd reeds voldoende gewaardeerd door het onderzoek van de VLM (zie infra).
- archeologisch verkennend en waarderend onderzoek: dergelijk onderzoek wordt toegepast specifiek in functie van steentijdvindplaatsen. Onderzoek naar het steentijdpotentieel werd reeds meegenomen in het archeologisch onderzoek uitgevoerd door VLM (zie infra).

1.1.6.2 Methode

Het gebied bevindt zich in een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing waardoor bij de bureaustudie er extra aandacht gaat naar de landschappelijke opbouw en het landgebruik. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan relevante ecologische en aardkundige gegevens.³ Omdat het plangebied een deel van een omwallende hoeve omvat, werd daarnaast ook de nodige aandacht besteed aan deze entiteit en zijn omgeving.

Hieronder worden de gehanteerde bronnen opgelijst.

Voor historische gegevens betreffende sites met walgracht zijn verschillende bronnen geraadpleegd. Deze zijn terug te vinden in de literatuurlijst.

Voor een groot aandeel van het kaartmateriaal werd de website Geopunt⁴ geraadpleegd. Geopunt is een centrale website die vrijwel alle bestaande geografische overheidsinformatie ontsluit. Zo werd gebruik gemaakt van de topografische kaart, tertiair en quartair geologische kaarten, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart en het digitale terreinmodel Vlaanderen. De bodemkundige gegevens werden aangevuld met de informatie die beschikbaar gesteld wordt via de website Databank Ondergrond Vlaanderen.⁵ Voor het historische luik werden historische kaarten en luchtfoto's geconsulteerd via zowel Geopunt als Cartesius⁶. Cartesius is een online databank die kaartmateriaal en luchtfoto's van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de KBR (Koninklijke Bibliotheek van België) en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika bundelt. Daarnaast werd beroep gedaan op de Inventaris Onroerend Erfgoed⁷ voor de geschiedenis van de regio waar het projectgebied zich bevindt. Voor het archeologisch-historisch luik werd eveneens dankbaar gebruik gemaakt van het intern rapport 'Archeologisch vooronderzoek glastuinbouwzone Stokstorm door K. Cordemans.⁸ De CAI (Centraal Archeologische Inventaris)⁹ was de belangrijkste bron van informatie wat betreft het archeologisch kader waarbinnen het projectgebied wordt geplaatst.

³ Code van Goede praktijk (versie1.0), hoofdstuk 7.2.3, p. 49.

⁴ <http://www.geopunt.be>

⁵ <https://dov.vlaanderen.be>

⁶ <http://www.cartesius.be>

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

⁸ Cordemans, 2011.

⁹ <https://cai.onroerenderfgoed.be>

Voor het aanmaken van het kaartmateriaal werd het programma QGis gebruikt, een geografisch informatiesysteem. In de mate van het mogelijke werd zoveel mogelijk van het relevante cartografische materiaal ingeladen in het programma om op deze manier zoveel mogelijk van het kaartmateriaal te genereren dat in deze bureaustudie gebruikt wordt. Hierbij werd telkens het projectgebied geprojecteerd of aangeduid op de onderliggende kaarten.

De cartografische gegevens werden gekoppeld aan de historische gegevens. Er werd voornamelijk literatuur opgezocht die betrekking heeft op omwalde hoeve in Vlaanderen, en meer specifiek in Petegem-aan-de-Leie. Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst.

Voor de technische aspecten en de gegevens over de werkzaamheden zijn de plannen en gegevens gehanteerd zoals ze zijn verkregen door Johan Vlaemynck, zaakvoerder Stockstorm bvba.

Voor de wetenschappelijke ondersteuning werd contact opgenomen met dhr. L. Bauters (prov. Oost-Vlaanderen en als lid van de 'Kring voor Geschiedenis en Kunst van Deinze en de Leiestreek'). Luc Bauters is vertrouwd met het erfgoed van Deinze en zijn deelgemeenten.

Het bureauonderzoek kent de volgende onderdelen:

- Geografische situering en huidig bodemgebruik
- Aardkundige gegevens
- Archeologische gegevens
- Historische gegevens
- Synthese en beantwoorden van de onderzoeksvragen

1.2 Assessment van het bureauonderzoek

1.2.1 Geografische situering

1.2.1.1 Algemene ligging

Het plangebied is gelegen op het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen op de grens van de gemeenten Deinze (deelgemeente Petegem-aan-de-Leie) en Kruishoutem. De gemeentegrens doorsnijdt de site van de westhoek naar de lange zijde in het zuidoosten. Het terrein is gelegen tussen de kern van Deinze en de E17, ten westen van het industriegebied De Prijkels en Oudenaardsesteenweg. Vanuit de steenweg is de site met walgracht bereikbaar via de Karreweg en de Stokstormstraat.

Het perceel staat op het gewestplan gekarteerd als 'landschappelijk waardevol gebied' en 'landelijk gebied'.

1.2.1.2 Huidige situatie van het projectgebied

Het projectgebied omvat het noordoostelijke deel van de site met walgracht. De site kende een opdeling waarbij het zuidwestelijke deel in 2015 werd bebouwd. Op het betreffende noordoostelijke deel staan acht gebouwen, voornamelijk constructies uit de tweede helft van de 20ste-eeuw, waaronder heel wat schuren en bijgebouwtjes.

figuur 5 Situering van het plangebied op de GRB met aanduiding van de straatnamen. De gemeentegrens loopt doorheen het plangebied. Schaal 1:500 (www.geopunt.be)

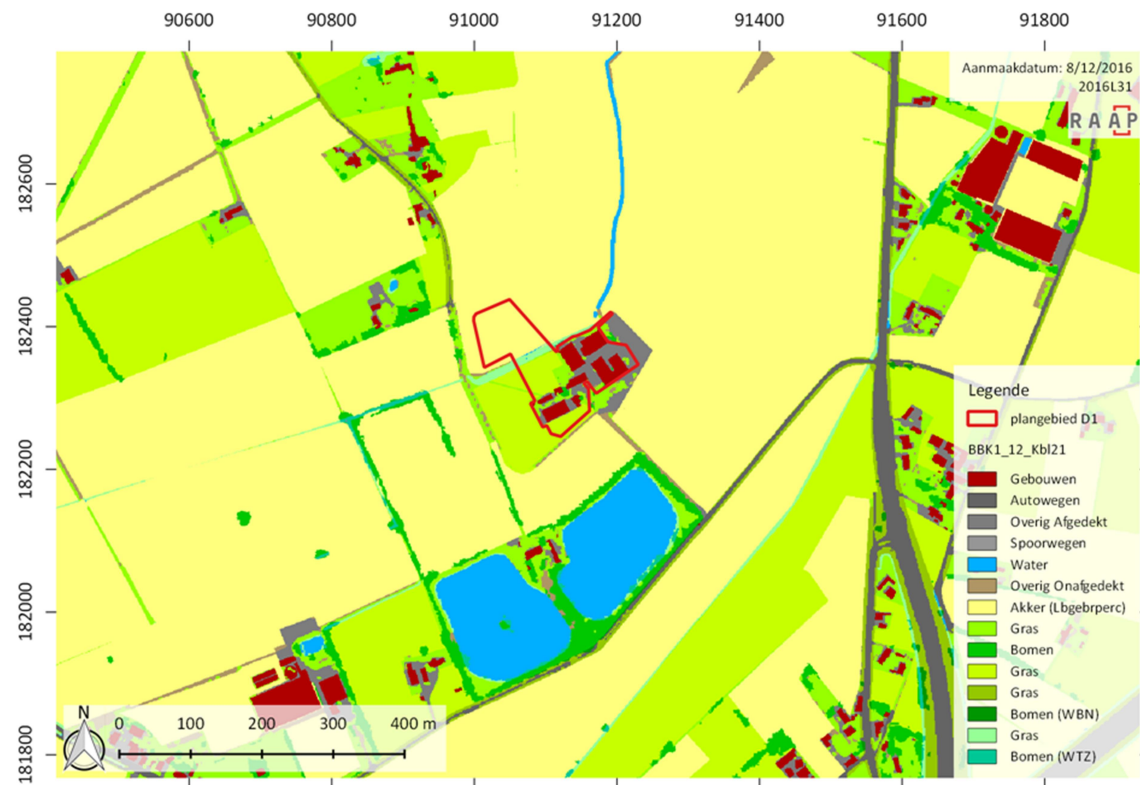

figuur 6 Luchtfoto uit 2013-2015 met daarop het plangebied geprojecteerd, hierop is de huidige toestand van het grondgebruik te zien (bron: www.agiv.be).

De gracht omheen de hoeve is voor een groot deel gedempt. Enkel in de noordwestelijke zijde is deze nog aanwezig. Het maakt deel uit van de Stokstormbeek die er is gelegen. Vanaf de Karreweg loopt de Stokstormstraat richting de hoeve. De weg splitst zich vlak voor de ingang van de site en loopt in beide richtingen parallel aan de oorspronkelijke omwalling.

Het noordelijke deel van het plangebied is gelegen buiten de omwalling en wordt gebruikt als akkerland.

Op de bodembedekkingskaart uit 2012 is de het perceel van de hoeve met walgracht ingekleurd als gebouwen, bomen, gras en 'overig afgedekt', wat wellicht wijst op verharding van de zones tussen de verschillende gebouwen (figuur 7).

figuur 7 Bodembedekkingskaart uit 2012 met daarop het plangebied geprojecteerd (bron: www.agiv.be)

1.2.2 Aardkundige gegevens

1.2.2.1 *De Tertiair geologische bodem*

De Formatie van Kortrijk of Kortrijk Formatie (figuur 8) is een geologische formatie in de Belgische ondergrond. De formatie dagzoom in het noorden van Henegouwen, het zuiden van West- en Oost-Vlaanderen en in Waals-Brabant. De formatie bestaat uit door de zee afgezette (mariene) kleilagen uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 52 miljoen jaar oud). De Formatie van Kortrijk bestaat voornamelijk uit klei, soms zandig of siltig. In het oosten, in Brabant en in de Kempen, is de formatie relatief zandiger. Soms komen fossielen of bioturbatie voor.

Binnen de Formatie van Kortrijk worden minstens vier leden onderscheiden waaronder de Klei van Aalbeke. De Formatie vormt het onderste gedeelte van de Ieper Groep en ligt meestal onder de eveneens tot deze groep behorende Formatie van Tielt (marien zand uit het Laat-Ypresiaan). Onder de formatie bevinden zich meestal afzettingen van de Laat-Paleocene formaties van Tienen en Hannut (uit de Landen Groep).¹⁰

1.2.2.2 *De Quartair geologische bodem*

Het projectgebied is gelegen in de geologische zone die gekend staat als de 'De Vlaamse Vallei', die zich voornamelijk ten noorden van Gent situeert.¹¹ Deze 'vallei' is een diep dallenstelsel dat zich ontwikkelde tijdens het begin van het Quartair, meer bepaald in het Oud-Pleistoceen (ca. 2,4 mlj - 0,8 mlj jaar geleden, tijdens de ijstijden. Doordat steeds meer water in grote gletsjers werden opgeslagen, daalde de zeespiegel. Dit zorgde voor een steeds diepere insnijding van de rivieren in de tertiaire bodem. De opvulling van dit diepe dal verliep zeer geleidelijk door fluviatiele en eolische afzettingen en werd vaak onderbroken door nieuwe insnijdingen in periodes van de tussentijdse ijstijden. Een laatste opvulling vond plaats tijdens de ijstijden in het Weichseliaan (laat-Pleistoceen, ca. 116 000 - 11 700 jaar geleden). In deze geologische periode vond de belangrijkste quartaire afzetting plaats in Laag België. Het gaat om de dekzanden die door middel van de wind vanuit het noorden in onze streek zijn afgezet. In het gebied van de Vlaamse Vallei gaat het om een zeer dik pakket.

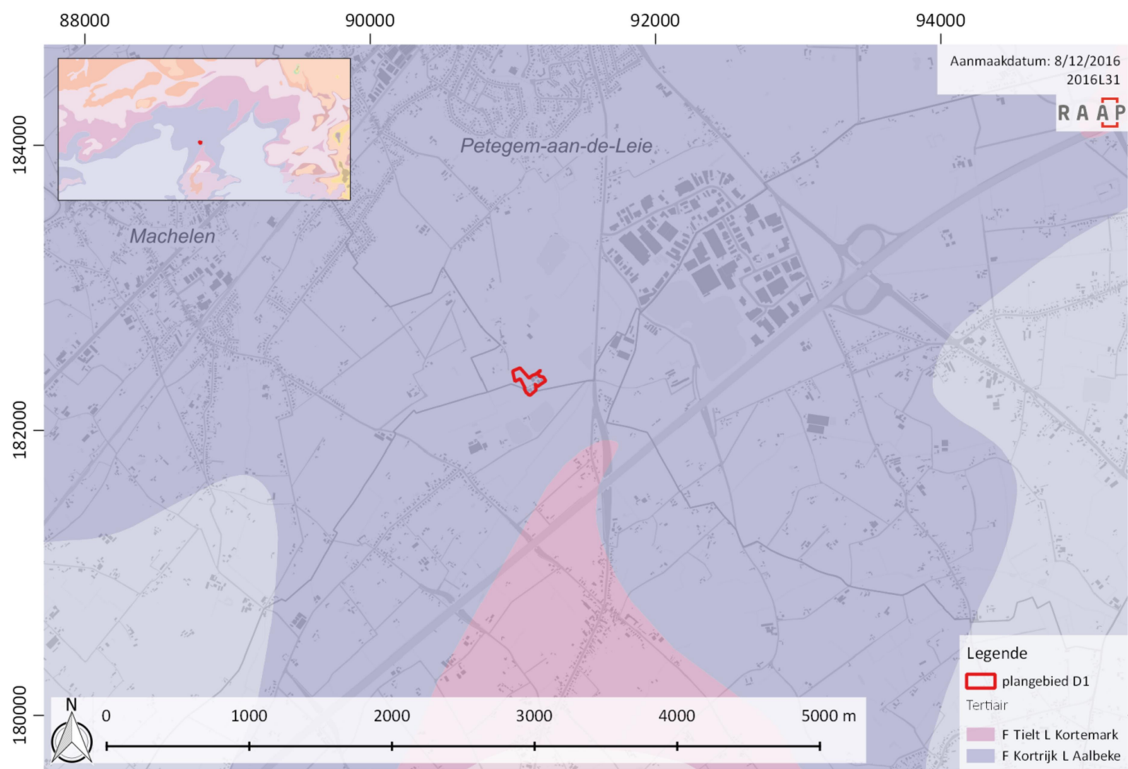
Op de quartair geologische kaart valt het volledige projectgebied onder het type 'eenheid 3' (figuur 9). Deze eenheid bevat volgende geologische eenheden van jong (bovenaan) naar oud (onderaan):

- ELPw en/of HQ: eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen. Silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. En/of: hellingsafzettingen van het Quartair.
- FLPw: fluviatiele afzettingen in het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)

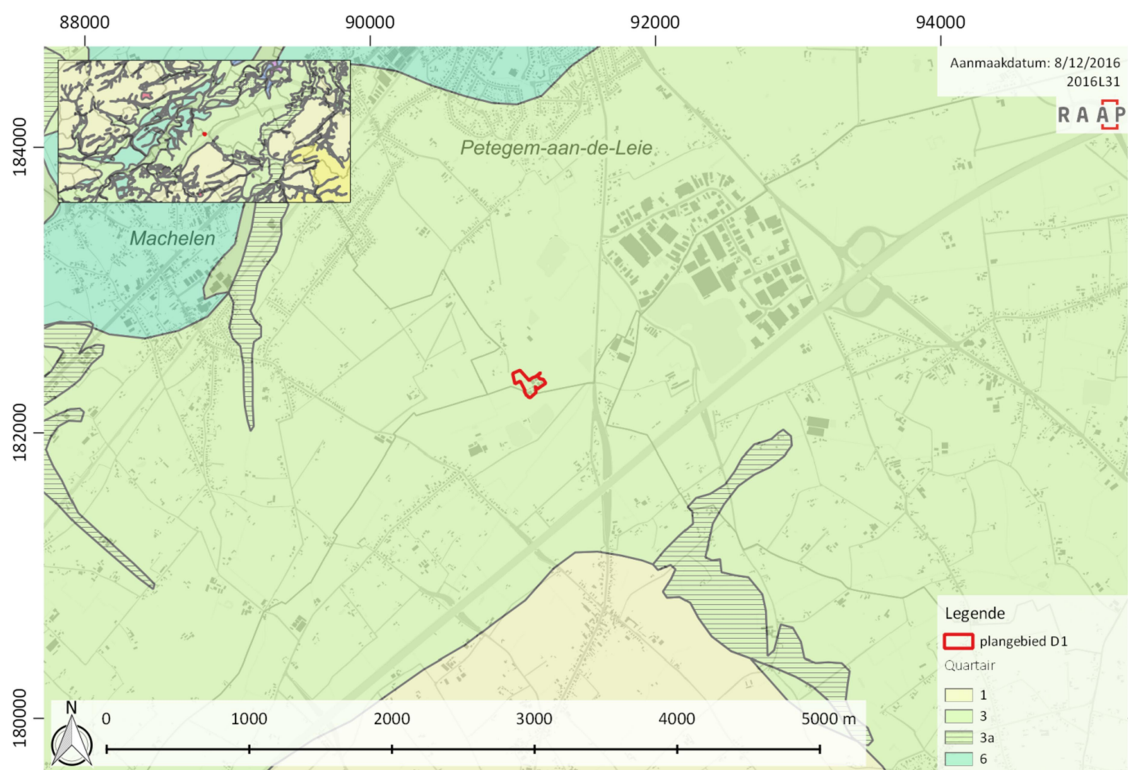
¹⁰ Laga, P.; Louwye, S. & Geets, S. (red.); 2001.

¹¹ Gullentrops & Wouters, 1996, 63-64.

De Moor & Van De Velde, 1994.

figuur 8: Tertiair geologische kaart geprojecteerd op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal1: 50 000 (dov.vlaanderen.be, www.agiv.be).

figuur 9: Quartair geologische kaart geprojecteerd op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal1: 50 000 (dov.vlaanderen.be, www.agiv.be).

1.2.2.3 Bodemkundige gegevens

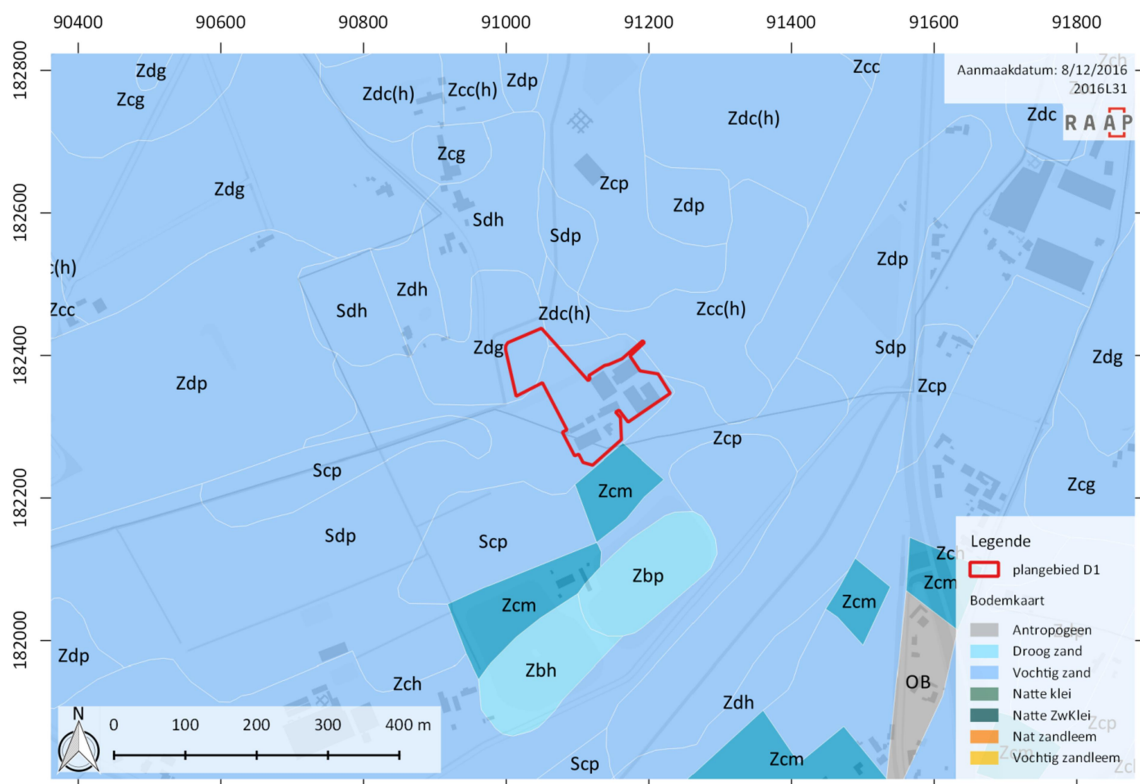
Het grootste deel van het projectgebied is gelegen in een gebied met als bodem die vermeld staat als Sdp. Het gaat om een lemige zandgrond (S), matig nat (d), zonder profielontwikkeling (p). Het noordelijke deel is gelegen op een bodem van het type Zdg. Het gaat om zandbodem met zelfde drainageklasse en een ijzer- of humus B-horizont (figuur 10 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).¹²

1.2.2.4 De geomorfologische kaart

Een geomorfologische kaart is voor dit gebied niet beschikbaar, en wordt hier bijgevolg niet besproken.

1.2.2.5 Gegevens Databank Ondergrond Vlaanderen

In de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied werden boringen B91, B57, B58, B59 en B90 uitgevoerd in 1900 met een onbekende uitvoerder en zijn voornamelijk gericht op geologische gegevens en niet op het verzamelen van bodemkundige gegevens. Deze boringen werden dan ook niet meegenomen voor dit onderzoek. Boring B366 uit 1960, uitgevoerd door de Geologische Dienst van de Universiteit Gent met een goede betrouwbaarheid is wel beschreven tot een diepte van 3,4 m. Al deze boringen lieten niet toe hieraan een archeologische interpretatie te koppelen.¹³

figuur 10: Bodemkaart geprojecteerd op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal1:10.000 (dov.vlaanderen.be, www.agiv.be).

¹² Van Ranst & Sys 2000.

¹³ <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=verkenner#ModulePage>

1.2.2.6 Topografie

Op het digitaal hoogtemodel van het plangebied in zijn wijde omgeving wordt duidelijk dat het gelegen is tussen een hoger en lager gelegen gebied. Het gaat om de zone tussen het geografisch gebied 'de Vlaamse Ardennen' (in het zuiden) en de vallei van de Leie (in het noordwesten).

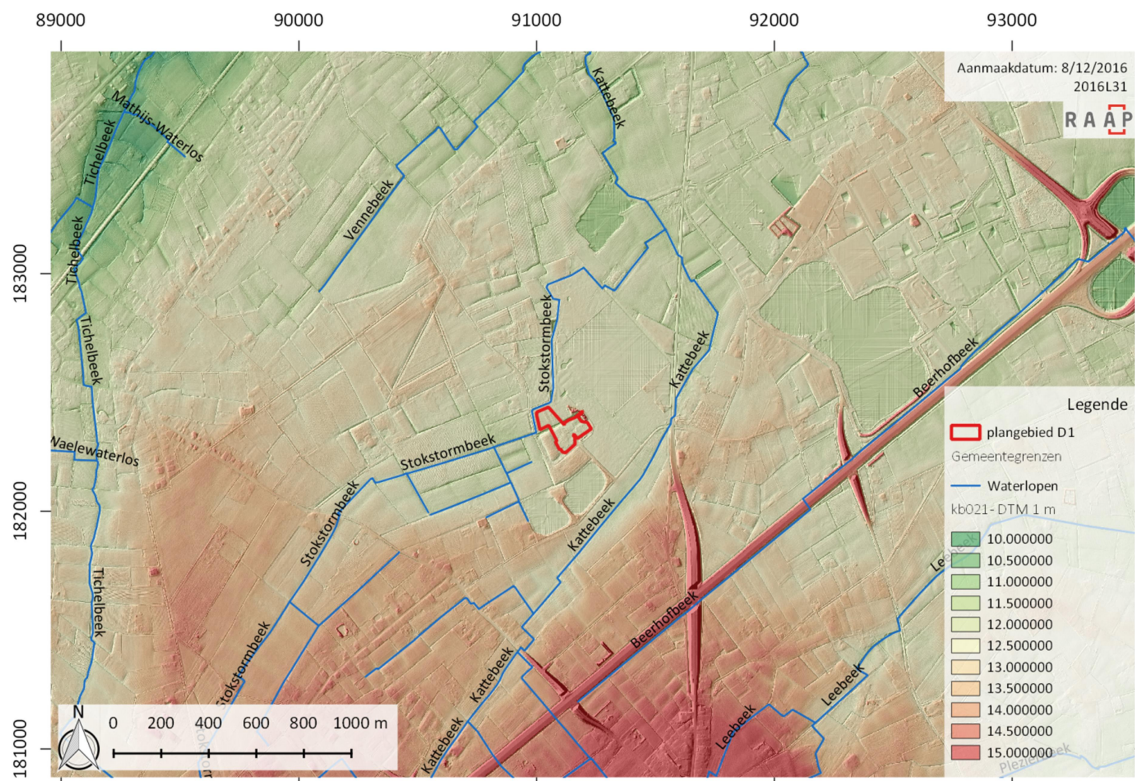
Op het detailplan is zichtbaar hoe het zuidwestelijke perceel beduidend hoger ligt dan het noordwestelijke deel. Het gaat om een hoogteverschil van ca. 60 tot 80 cm ten opzichte van andere perceel. Dit is ook zichtbaar in het hoogteprofiel. De overige differentiaties die zichtbaar zijn op het profiel (figuur 13) hebben voornamelijk te maken met de aanwezigheid van (gedempte) grachten. Algemeen schommelt de hoogte van het gebied tussen de 12 en 13m TAW.

Voor de gebieden ten noordoosten van het plangebied kan worden opgemerkt dat deze werden genivelleerd.

1.2.2.7 Hydrografie

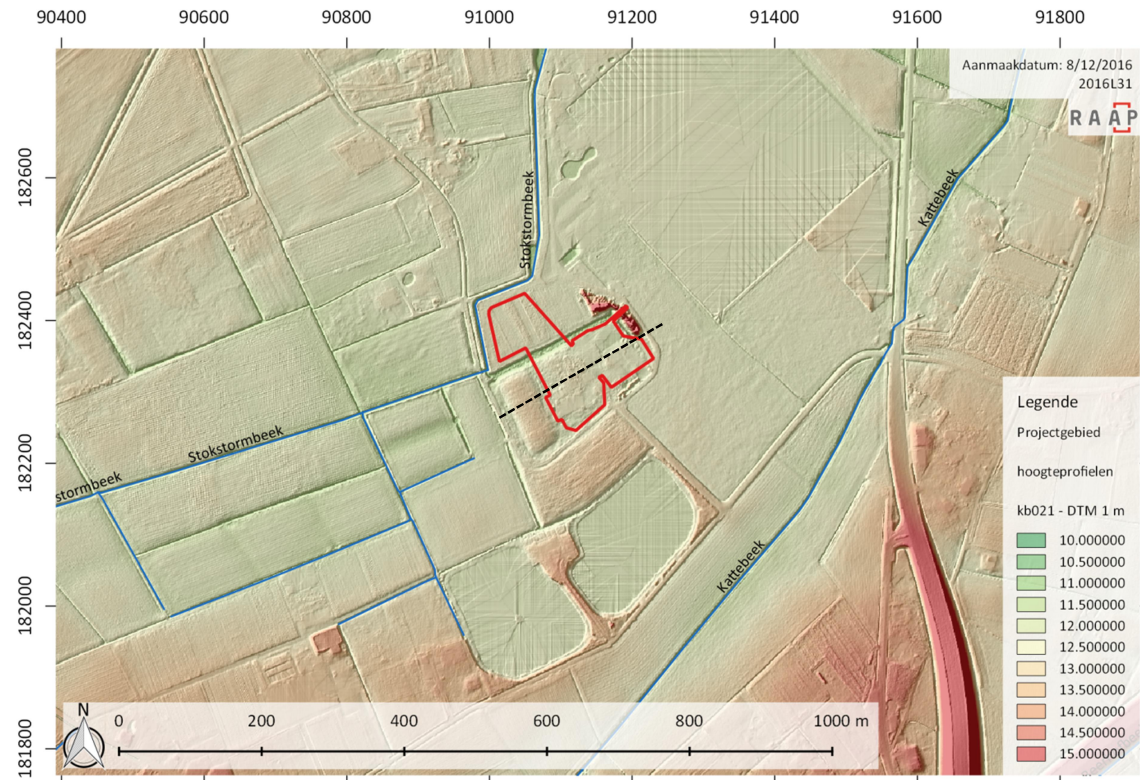
Het projectgebied ligt tussen de Stokstormbeek en de Kattebeek (figuur 11). Beide beken stromen vanuit het heuvelgebied van de Vlaamse Ardennen richting de Leie. Ten noorden van het plangebied vloeit de Stokstormbeek samen met de Kattebeek. Het plaatselijk rechtlijnig verloop van beide beken wijst erop dat deze zijn rechtgetrokken in functie van ontwatering.¹⁴

De Stokstormbeek voedde de gracht van de omwalling rond de hoeve.

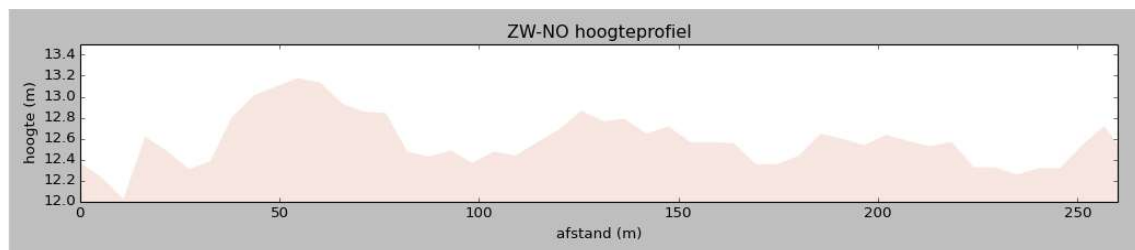

figuur 11: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied, schaal 1:30 000 (bron: www.agiv.be).

¹⁴ Goeminne & Vanhee, 2000, 41.

figuur 12: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied. In stippellijn staat het hoogteprofiel zoals weergegeven in figuur 13 aangeduid, schaal 1:10 000 (bron: www.agiv.be).

figuur 13 Het zuidwest-noordoost hoogteprofiel van de volledige site met walgracht. Voor de locatie van het profiel: zie figuur 12. (www.geopunt.be)

1.2.2.8 Erosie

Voor het noordelijke deel van het plangebied is de erosie verwaarloosbaar. De potentiële erosie voor de rest van het gebied is niet gekend (figuur 14).

figuur 14: Bodemerosiekaart uit 2016 geprojecteerd op de RGB-kaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV, Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, www.agiv.be).

1.2.3 Archeologische gegevens

1.2.3.1 *Juridische gegevens*

Uit raadpleging van het geoportaal van Onroerend Erfgoed¹⁵ blijkt het plangebied niet in een 'gebied geen archeologie' te liggen, noch in een 'archeologische zone'.

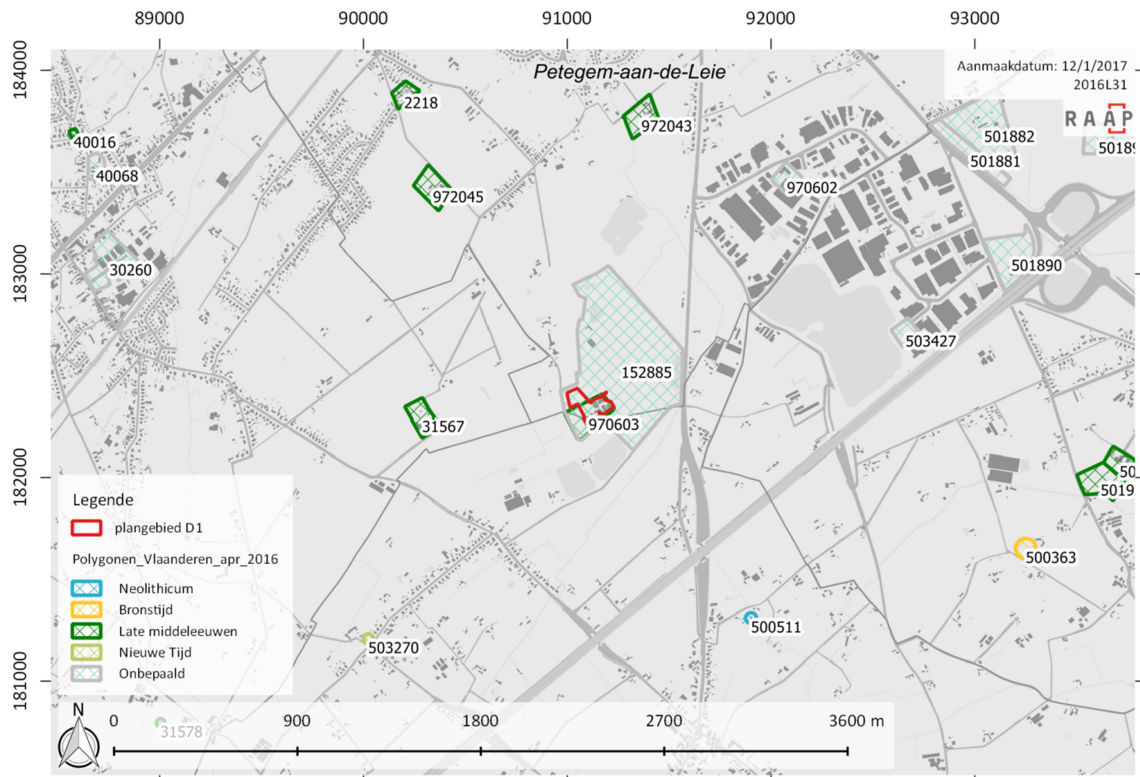
1.2.3.2 *Gegevens uit de Centrale Archeologische Inventaris*

- De Centrale Archeologische Inventaris geeft twee vindplaatsen aan waar het plangebied binnen ligt: Het eerste met IDnummer 152885 is het volledige terrein waar in 2011 proefsleuven zijn aangelegd door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Op een deel ervan is ook een booronderzoek uitgevoerd. Binnen het met proefsleuven onderzocht terrein ligt de Stokstormhoeve. Deze staat geregistreerd onder het IDnummer 970603. De historische gegevens van deze hoeve worden in het historisch luik beschreven. De bevindingen van het onderzoek voor het plangebied worden uitgebreid aangehaald in deel 1.2.3.3. Wat de rest van het onderzoeksgebied betreft zijn er de volgende resultaten:

- het merendeel van de geregistreerde sporen zijn zeer recent. Het gaat om kuilen en grachten.
  - enkele grachten lijken ouder en kunnen teruggaan op de Romeinse en/of middeleeuwse periode. In het noorden zijn delen van een gracht opgetekend die een rechte hoek vormen en dus mogelijk een erf afbakenen. Resten van bewoning zelf zijn niet aangetroffen. De grachten kunnen mogelijk in verband worden gebracht met de eerste ontginning van het gebied.
  - In het zuidelijke deel zijn een verland meertje en een afgeknotte zandrug aangetroffen. In de onmiddellijke omgeving is een haardkuil opgegraven, mogelijk uit het mesolithicum. Een booronderzoek op een deel van de rug bracht een gering aantal silexvondsten aan het licht, met voornamelijk chips.
- In de onmiddellijke omgeving zijn nog een reeks andere archeologische sites of vindplaatsen gekend:
- ° IDnr. 500363 is een grafcirkel die door middel van luchtfotografie is opgemerkt. Grafcircels zijn de resten van een grafheuvel die kenmerkend zijn voor het laat neolithicum en de bronstijd. Topografisch ligt deze op een hoger gelegen plek in het landschap.
  - ° IDnr 500511: een gepolijst stuk silex dat als beitel wordt geïnterpreteerd
  - ° Op 1,8km ten noorden van het plangebied werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Dit staat geregistreerd onder IDnr. 2218. Het gebied is gelegen in de Terwilgenstraat 1 en werd uitgevoerd door de toenmalige intergemeentelijke dienst KLAD. De resultaten waren een aantal grachten en kuilen waarvan de oudste sporen in de 14de-15de eeuw kunnen worden gedateerd en de jongste sporen in de 18de eeuw.

---

¹⁵ <https://geo.onroenderfgoed.be/>

figuur 15 Projectie van de CAI-gegevens op de GRB. (1:30 000) (cai.onroerendergoed.be en www.geopunt.be).

- De overige geregistreerde archeologische sites in een straal van 1,5km zijn 6 omwalde hoeves. Deze worden ook in het historisch luik besproken.

° IDnr. 972045: Goed ter Wilgen/Lobbingsgoed. Oudste vermelding in de 1443, de omwalling is totaal verdwenen.

° IDnr. 972043: Nieuwgoed of kasteel van Maelstapel, nog steeds een volledig omwalde hoeve, defensief karakter, poortgebouw en omgeving geklasseerd, ten zuiden is het 'oud goed' gelegen.

° IDnr. 31567: Goed te Biesdonk, walgracht voor een groot deel opgevuld en niet meer zichtbaar. Een bommenrij markeert de voormalige gracht

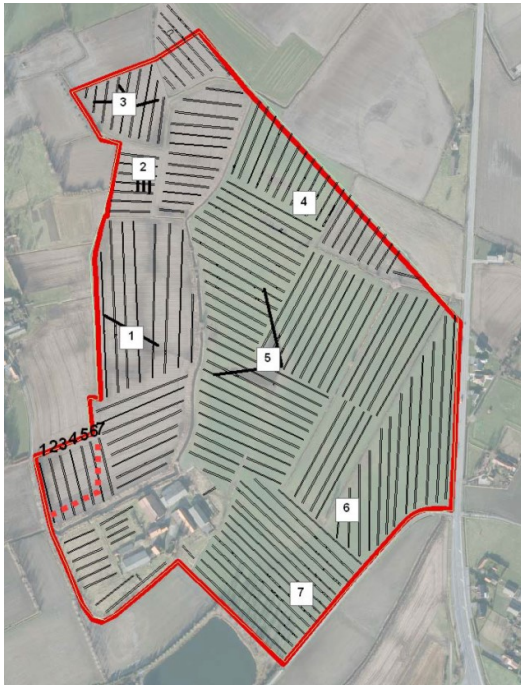
° IDnr. 970602: Goed Sint-Jacobs Godshuize, het godshuis is te Gent gesticht in 1279. Het woonhuis is 20ste-eeuws, de stal dateert uit de 18de eeuw. Het poortgebouw is verdwenen. Omschreven op de Vandemaelenkaart als 'Bijlokegoed'.

° IDnr. 503427: Wordt in de CAI beschreven als het Papelenkasteel. Het gaat echter om de 'Duyzend Perykels' hoeve. Blijkbaar is er verwarring wat de naam en locatie betreft. Beide hoeves liggen volgens de 19de-eeuwse kaarten dicht bijeen (zie het historische luik).

- Als laatste wordt IDnr. 503270 aangehaald: een windmolen die wordt gedateerd in de 17de eeuw.

1.2.3.3 Gegevens uit het uitgevoerd proefsleuvenonderzoek

Tijdens het proefsleuvenonderzoek¹⁶ werd een groot gebied ten noorden en ten oosten van de hoeve, evenals de site met walgracht zelf, onderzocht door middel van proefsleuven en een booronderzoek. Hieronder worden slechts de resultaten besproken die van toepassing zijn op het plangebied.

figuur 16 (rechts) Totaalplan van het vooronderzoek met proefsleuven (Cordemans, 2011, fig. 9)

figuur 17 (links) detailopname van het deel ten noorden van de hoeve. De stippellijn geeft het veronderstelde verloop van de gracht weer. (Cordemans, 2011, fig. 9)

Voor het noordelijke deel werd tijdens het proefsleuvenonderzoek op perceel 675C enkel een gracht aangesneden. De gracht maakt wellicht een rechte hoek. In het verslag wordt gewag gemaakt van een recente gracht. De ligging van het noord-zuid georiënteerde deel komt overeen met een perceelsgrens zoals deze op de 19de-eeuwse kadasterplannen zichtbaar is. De zuidwest-noordoost gerichte gracht was aan de hand van cartografische bronnen niet te traceren. De gracht ligt echter parallel en op enige afstand van de walgracht. Mogelijk gaat het dus om een structuur die kan worden gelinkt aan de site.

Voor het deel dat behoort tot de site met walgracht zijn volgende zaken geregistreerd:

- De bodem blijkt deels te zijn opgehoogd met grond en bouwpuin. Een foto van een profiel in sleuf 156 toont onder de ploeglaag een vermengd pakket. Het profiel werd echter niet doorheen dit pakket gezet.
- Er is sprake van een zandige, afgeknotte podsol waarop vaak een Ap2 op rust.
- De aangetroffen sporen waren vaag en recent

¹⁶ Cordemans, 2011.

Er dient te worden opgemerkt dat de sleuven de walgracht maar hier en daar raken. Slechts op 2 plaatsen (sleuf 150 en 164) werd de gracht oversneden. De bovenste vulling bestond uit een recent opvulpakket waar ook plastic in aanwezig was. Er zijn tijdens het vooronderzoek geen coupes gezet op de gracht. Dit werd echter wel aanbevolen als verder archeologisch onderzoek.

De sleuven zijn ook geprojecteerd op de Atlas der buurtwegen (1841), waarop de omwalling nog duidelijk aanwezig is. De projectie is niet geheel juist, omwille van het feit dat het terrein gelegen is op twee verschillende kaartbladeren, en deze niet op een correcte manier tegen elkaar zijn gezet.

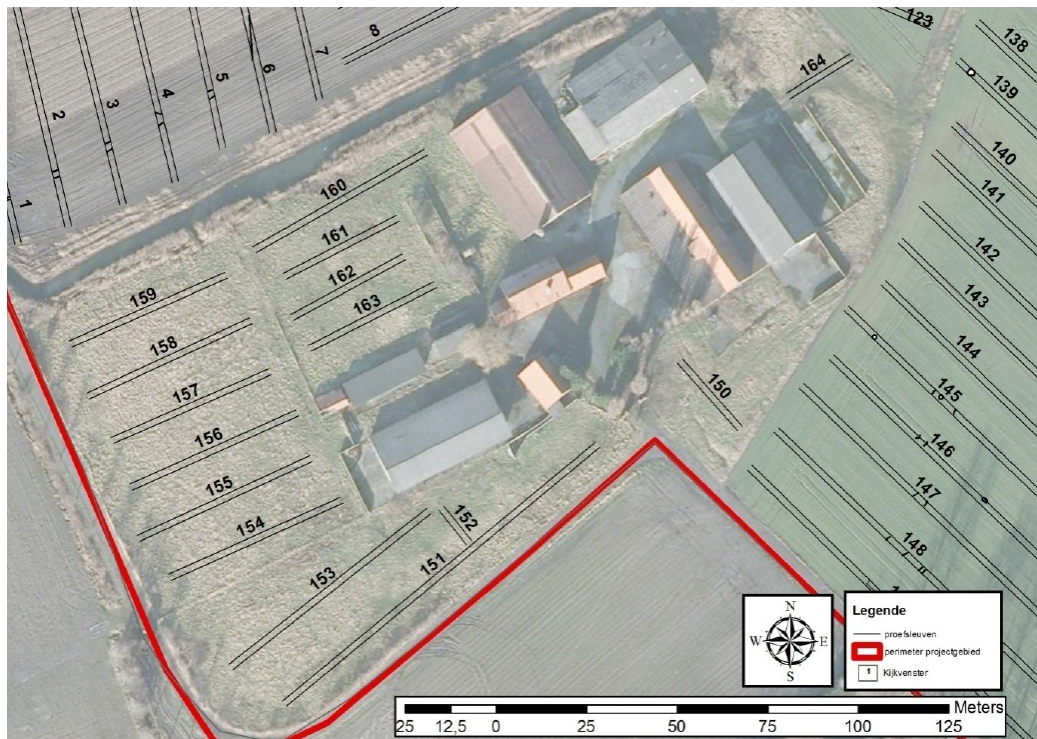
Tijdens een terreinbezoek van de VLM werd op 7 juni 2012 vastgesteld dat er nivelleringswerken over het hele terrein werden uitgevoerd, met uitzondering van de site met walgracht. Omdat dit inging tegen de gangbare archeologische procedures werd daarop onmiddellijk verschillende initiatieven genomen: de archeologisch gevoelige zone werd uitgezet door een landmeter, de werken werden stopgezet in deze zone, de site werd geëvalueerd en het Agentschap Onroerend Erfgoed werd op de hoogte gebracht. De VLM kon enkel nog vaststellen dat het terrein al was vernield.¹⁷

figuur 18 Profiel in sleuf 156. Onder de ploeglaag is een vermengd ophogingspakket aanwezig (Cordemans, 2011, 71)

¹⁷ Cordemans, 2011, 77.

figuur 19 Deel van het onderzochte gebied, geprojecteerd op een luchtfoto (Cordemans, 2011, fig. 45)

figuur 20 Deel van het onderzochte gebied, geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen (Cordemans, 2011, fig. 46). De projectie van de sleuven is niet geheel correct door de afwijking van het 19de-eeuwse kadasterplan.

figuur 21: Staat van het terrein vastgesteld door de VLM op 7 juni 2012 (bron Karl Cordemans).

1.2.4 Historische gegevens

1.2.4.1 *Gegevens over de ontginning van het gebied*

In de vroege middeleeuwen was het gebied tussen Leie en Schelde een langgerekt aaneengesloten woud. In de 9de eeuw stond dit bekend als het *Scheldeholt*. In de 10de eeuw werd het bos hier en daar ontgonnen. Tussen 1000 en 1300 is er sprake van een meer geleidelijk en systematische ontginning van het landschap. In de loop van de 12de eeuw veranderde het landschap van een gesloten gebied met verspreid wat heide, naar een meer aaneensluitend open landschap met akkers(zogenaamde 'bulken')¹⁸ en weiden. In de 13de eeuw stond het gebied gekend als het *Scheldeveld*.

De ontginningen gebeurde niet door ontginningskernen, maar gingen vaak uit van geïsoleerde hoeves.¹⁹

1.2.4.2 *Ontstaan van de hoeves met walgracht*

Er wordt algemeen aangenomen dat de hoeves met walgracht hun opkomst kennen in de 13de eeuw. Mogelijk heeft men zich voor de bouw ervan deels laten inspireren door de structuur van het tweeledige mottekasteel, die voornamelijk in de 11de en 12de eeuw voorkwam. Vaak is er een licht verhoogd opperhof en een voorhof met boerderij. De omwalling lag rondom het opperhof, maar omvatte soms ook het neerhof. Er wordt aangenomen dat de omwalling niet strikt defensief mag worden beschouwd. Eerder gaat het om een fysieke grens en mogelijk speelt prestige ook een rol. De oprichters van dergelijke boerderijen zijn heel vaak adel en religieuze instellingen.²⁰ In deze regio gaat het vaak om Gentse patriciërs.²¹ Beiden traden op als landheer en stonden in voor de ontginning van gronden. Grondbezit was immers een economische noodzaak voor het voortbestaan van religieuze stichtingen (zoals bv. abdijen). De vraag die echter moet worden gesteld is of deze sites teruggaan op oudere boerderijen, of het daadwerkelijk om nieuw gestichte boerderijen gaat.

Naast deze grotere boerderijen zijn er ook enkelvoudige, kleinere omwalde sites, waarvan het eiland binnen de omwalling nauwelijks is opgehoogd. Deze sites zijn chronologisch moeilijk te plaatsen.

Omwalde hoeves worden gekenmerkt door losse of open bebouwing, waaronder woning, stal en schuur en vaak imposante toegangspoort.²² Bij tweeledige structuren bevond zich een woonhuis op het opperhof.²³

In de omgeving van de Stokstormhoeve liggen nog een groot aantal andere omwalde sites. Ze zijn zeer tekenend voor het gebied. De vele sites zijn goed waarneembaar op 19de-eeuwse kadasterplannen en topografische kaarten (figuur 22). Op het huidige kadasterplan zijn deze vaak niet meer duidelijk herkenbaar of totaal verdwenen.

Voor het verder verloop van het historisch luik wordt voornamelijk ingegaan op de Stokstormhoeve en de ontwikkeling ervan. Deze site maakt een groot deel uit van het plangebied.

¹⁸ Smith, 1988, 223.

¹⁹ Goeminne & Vanhee, 2000, 39-42. Verhulst, 1995, 117.

²⁰ Charles, Laleman, Lievois & Steurbaut, 2008, 53.

²¹ Mondelinge informatie L. Bauters.

²² Tréfois, 1978, 153.

²³ Charles, Laleman, Lievois & Steurbaut, 2008.

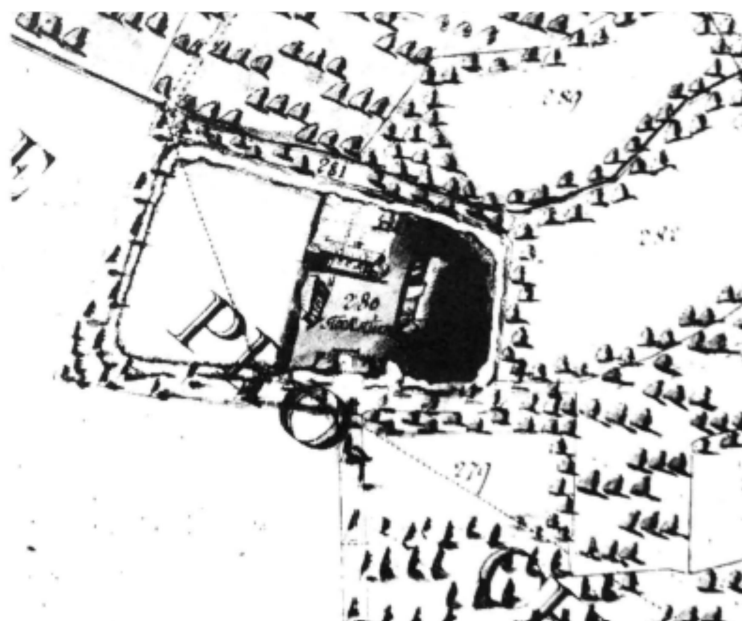
1.2.4.3 Geschiedenis van de stokstormhoeve voor de late 18de eeuw

Zogenaamd "Goed te Stokstorme", thans zogenaamd "Hof Stokstorm", wordt voor het eerst vermeld in 1417 (goed te Stoctuerme). Er kan echter aangenomen worden dat omwille van zijn grootte en omwalling zijn ontstaan vroeger moet worden gesitueerd. De naam Storm is immers een oude, en zeldzame oude Germaanse naam. De namen Stockstorm en afgeleiden hiervan komen al voor in de 13de eeuw.²⁴

Wie of welke instelling deze hoeve heeft opgericht is niet gekend. De historische bronnen geven daarnaast weinig informatie over de ontwikkeling van het erf. Enkel de eigenaars en de grootte van het volledige goed worden vermeld.²⁵ Mogelijk blijft de situatie van de site met walgracht voor vele eeuwen stabiel. Hoe deze er in de beginfase ooit heeft uitgezien is onduidelijk. Pas op het einde van de 18de eeuw wordt een eerste duidelijk beeld worden verkregen van deze hoeve.

1.2.4.4 De late 18de eeuw

Een landboek van 1770-1771²⁶ beeldt de hoeve vrij gedetailleerd af. De site is in twee verdeeld, waarbij enkel het noordoostelijke deel is bebouwd. Een toegangspoort verleent toegang tot het erf. Er worden vier volumes afgebeeld: het woonhuis, twee bijgebouwen (stal en schuur?) en een bakhuis. De stippellijn diagonaal doorheen het zuidwestelijke deel (links op het plan) wijst op de gemeentegrens tussen Deinze en Kruishoutem.

figuur 23 Uittreksel uit het landboek van 177-1771 (Smith, 1988, 234).

²⁴ Goeminne & Vanhee, 2000, 215-216.

²⁵ Smith, 1988. Goeminne & Vanhee, 2000, 27.

²⁶ Rijksarchief Gent, oud archief. Deinze, nr. 529.

Op de Ferrariskaart (opgesteld tussen 1771 en 1777) is de site 'het Goet ter Steck Storme' duidelijk weergegeven. Binnen de rechthoekige omwalling liggen centraal vier gebouwen. Daarvan moet minstens één het woonhuis zijn en één het bakhuis. De overige zijn bijgebouwen. In het noorden duidt een bruine vlek mogelijk op de mestkuil. In het oostelijke deel ligt de boomgaard.

Een weg vanuit het zuidoosten verschaftte toegang tot het erf. De ingang bevond zich centraal in de lange zijde van de omwalling. Net zoals vandaag splitste de weg zich net voor de toegangsweg. Deze naar het zuidwesten loopt verder parallel met de omwalling en liep vervolgens naar het noorden richting Goed Ter Wilgen. Het pad naar het noordoosten liep dood en diende zodus voor lokaal gebruik.

De omgeving van het Goed bestaat in de late 18de eeuw nog uit heel wat bosgebied, met versnipperd hier en daar een akker en wat gebouwen. De vele grachten, zowel rond de akkers, maar ook in het bosgebied wijzen op een systematische drainage van de grond. Het feit dat ook de bossen worden gedraineerd, wijst op een intensief houtbeheer.

figuur 24: Uitsnede van de kaart van Ferraris (1771-1777) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000, (www.geopunt.be).

figuur 25 Uitsnede van de kaart van Ferraris (1771-1777) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:5000, (www.geopunt.be).

1.2.4.5 De 19de eeuw

De evolutie van het plangebied kan in de 19de eeuw vrij gedetailleerd worden beschreven door de beschikbaarheid van een reeks kadasterplannen en topografische kaarten.

Op de Atlas der buurtwegen (opgesteld in 1841) (figuur 26, figuur 27) bestaat uit verschillende kaartbladeren. De hoeve is gelegen op de grens van Deinze met Kruishoutem. Bij het georefereren van beide kaartdelen blijken beide niet perfect aan te sluiten, waardoor een nogal chaotisch beeld van de gracht en de omliggende weg wordt verkregen. De situatie van het erf verschilt echter niet veel met deze die op de Ferrariskaart werd waargenomen. Er staan vier gebouwen afgebeeld. Ze bevinden zich op deze kaart voornamelijk op het oostelijke deel van het erf. De functie van de verschillende gebouwen is moeilijk te achterhalen. Aansluitend ten noorden van één van de gebouwen is binnen het grotere perceel een rechthoekig perceel getekend, waarvan het raden is naar de functie. Het kleine vierkant is mogelijk het bakhuis. Er is geen sprake meer van een poortgebouw.

De site is opgesplitst in twee percelen. Deze tweedeling werd ook reeds waargenomen op de afbeelding van het landboek van 1770-1771 (zie hoger). Hierbij ligt de scheiding tot tegen het woonhuis. Het lijkt er echter op dat de perceelsgrens naar het zuidwesten is opgeschoven waardoor het ene stuk beduidend kleiner is dan het andere. Het blijft hier onduidelijk of de weergave in het landboek correct is of niet. Uitgaand dat de gemeentegrens op beide juist is weergegeven, kan dit een bewijs zijn dat de perceelsgrens effectief is opgeschoven. De gemeentegrens loopt op alle 19de-eeuwse plannen namelijk ook deels overheen het noordoostelijke deel.

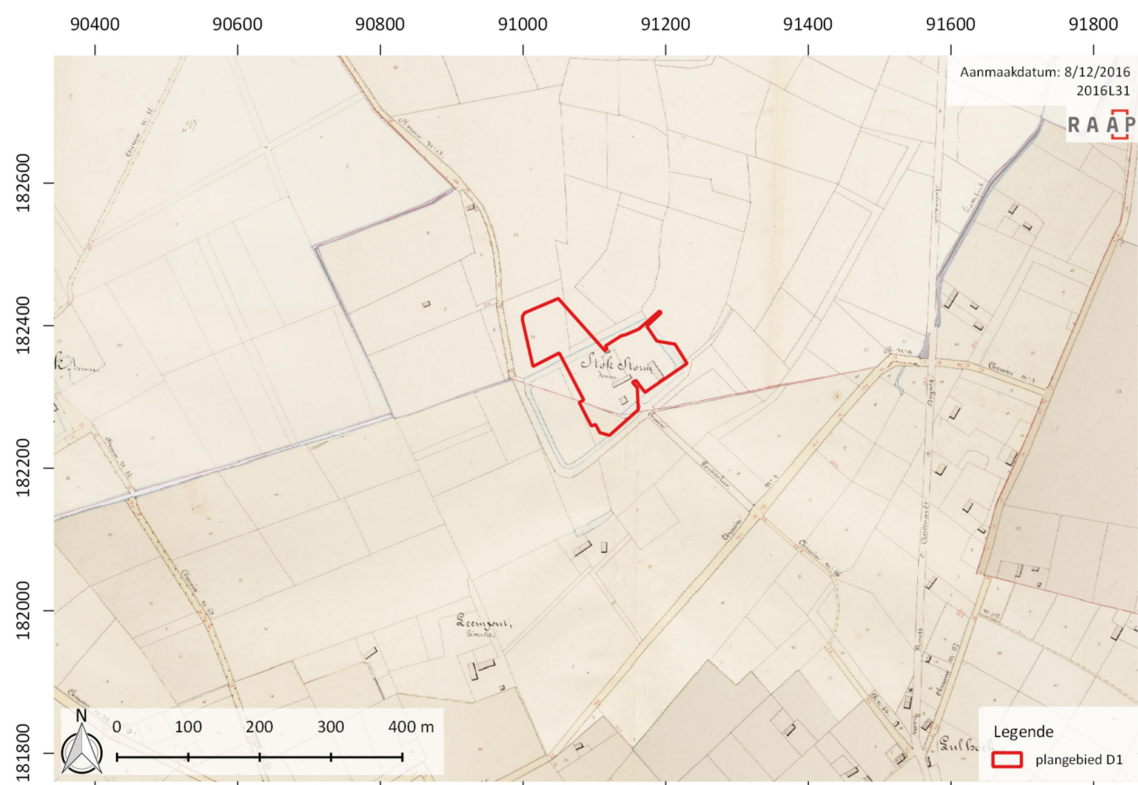
Omdat het landgebruik niet is aangeduid op dit kadasterplan, is het niet mogelijk verder zicht te krijgen op de indeling van het erf.

Tussen 1846 en 1854 werd de topografische kaart Vandermaelen opgesteld (figuur 28). Deze kaart geeft geen beeld weer op perceelniveau, maar duidt wel het globale landgebruik aan. De gebouwen op het erf liggen ook hier eerder in het noordoostelijke deel.

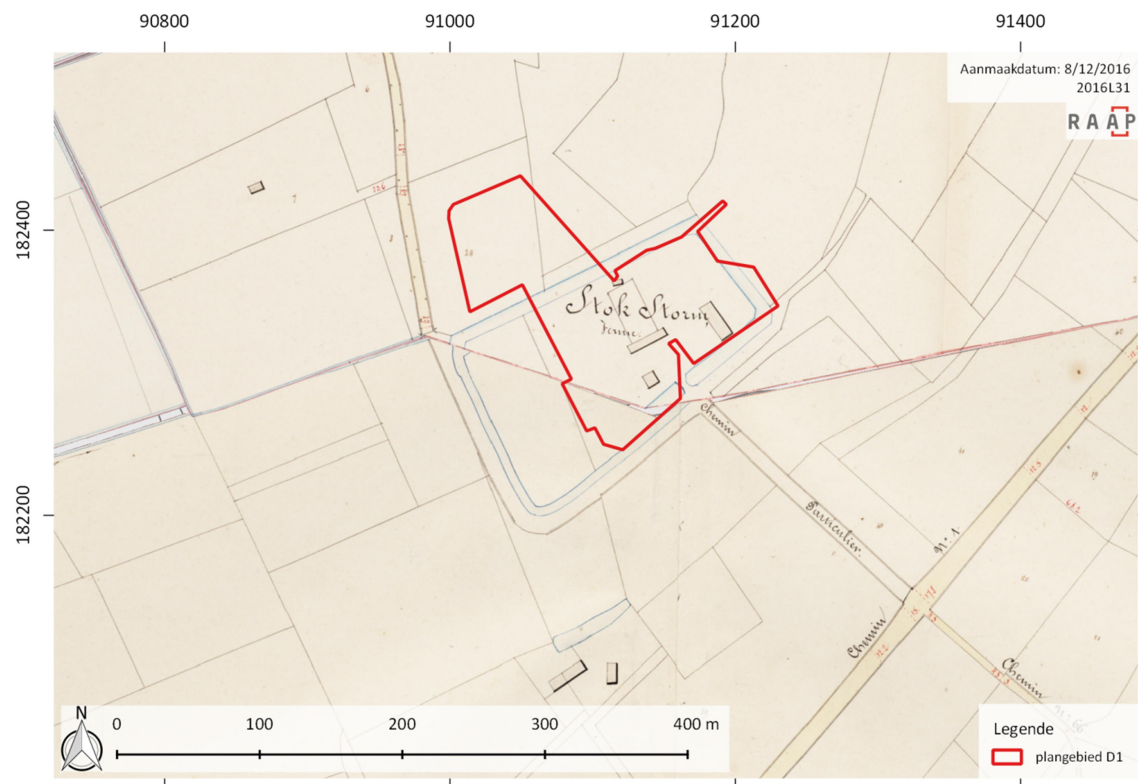
Rondom de hoeve ligt nog steeds een bosrijk landschap. In het zuiden worden er gewag gemaakt van leemputten. Mogelijk kunnen ook de aanwezige losstaande gebouwen worden gelinkt aan ontginning van leem. Ondanks het gebied voornamelijk uit zandgronden bestaat, kunnen plaatselijk meer lemige gronden voorkomen.

De Poppkaart (vervaardigd tussen 1841 en 1871) geeft een gelijkaardige situatie weer. De omwalde site bevat twee percelen. Op het noordoostelijke staan alle gebouwen. Net als op de Atlas der buurtwegen is ook hier ten noorden van het ene gebouw een rechthoek weergegeven.

Na raadpleging van enkele topografische kaarten in de 19de en overgang 20ste eeuw blijkt duidelijk dat er voor het plangebied zelf geen noemenswaardige veranderingen optreden. Het gebied rond het erf wordt wel steeds meer een open landschap, het bos degradeert langzaam (figuur 30, figuur 31).

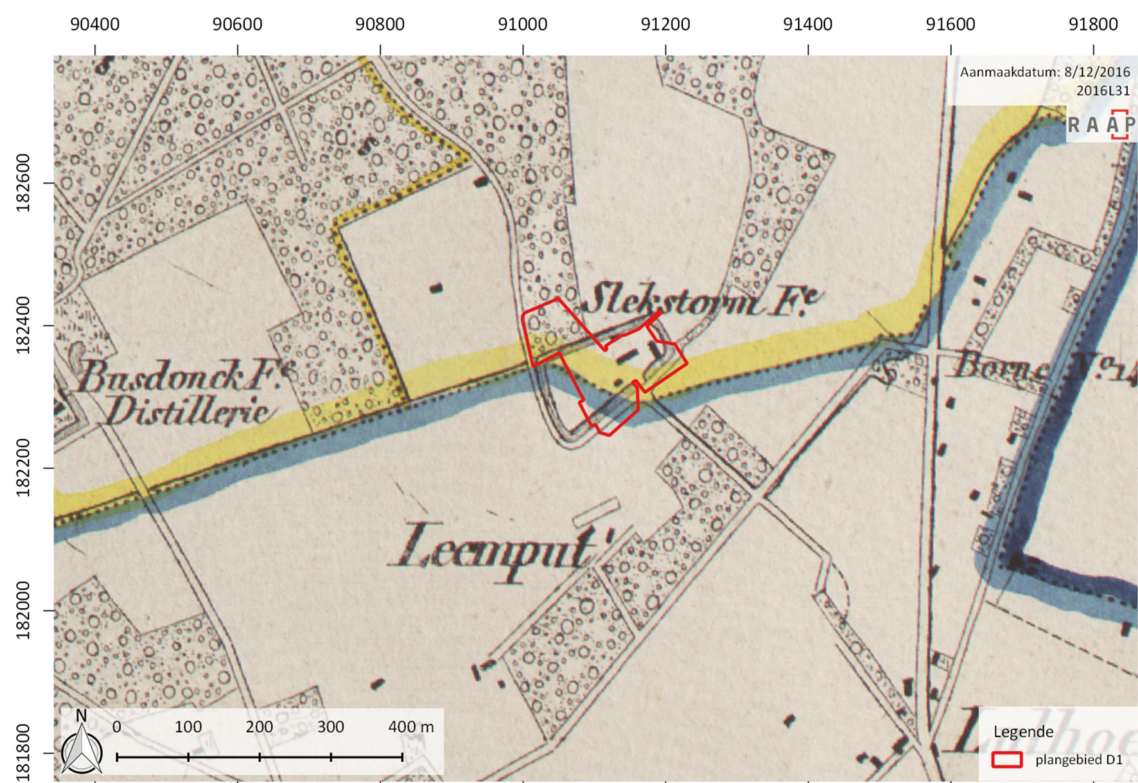

figuur 26: Uitsnede van de Atlas der buurtwegen uit 1841 met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000 (www.geopunt.be).

figuur 27: Uitsnede van de Atlas der buurtwegen uit 1841, schaal 1:5000 (www.geopunt.be).

figuur 28: Uitsnede van de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000. (www.geopunt.be)

figuur 29: Uitsnede van de Poppkaart (1860) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000. (www.geopunt.be)

figuur 30: Een niet-gegeoreferende topografische kaart uit 1874 van de hoeve in zijn omgeving. (www.cartesius.be, Nationaal Geografisch Instituut).

1.2.4.6 20ste eeuw

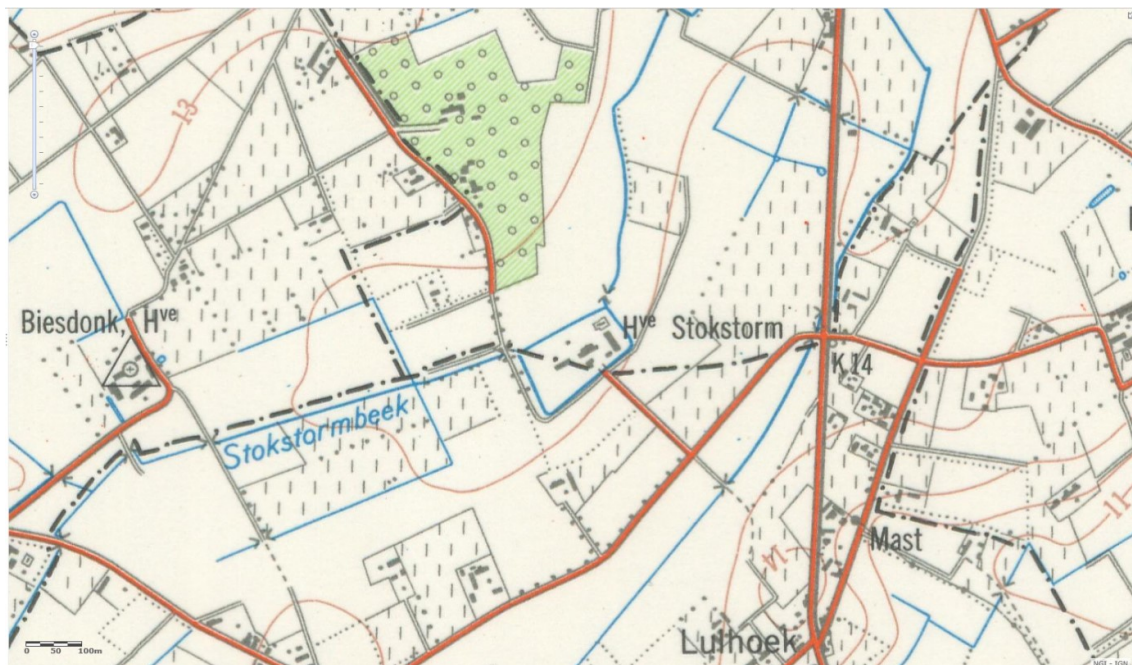
Tot en met de topografische kaart van 1949 zijn er geen noemenswaardige veranderingen binnen het plangebied, en de hoeve specifiek. Bij het raadplegen van de topografische kaart van 1966-1967 blijkt het erf te zijn uitgebreid met enkele gebouwen. Het centrale gebouw, het woonhuis, wordt verbouwd maar blijft op dezelfde locatie liggen. Mogelijk bevat het huidige volume nog een 18de/19de-eeuwse kern.

Tot in 1988 is er nog sprake van 'intacte wallen'.²⁷ Het is duidelijk dat pas de laatste decennia van de 20ste eeuw er drastische wijzigingen plaatsvinden, met een nefast gevolg voor de site. Hieronder worden enkele aanpassingen aangehaald wat zowel het erf als de omgeving betreft:

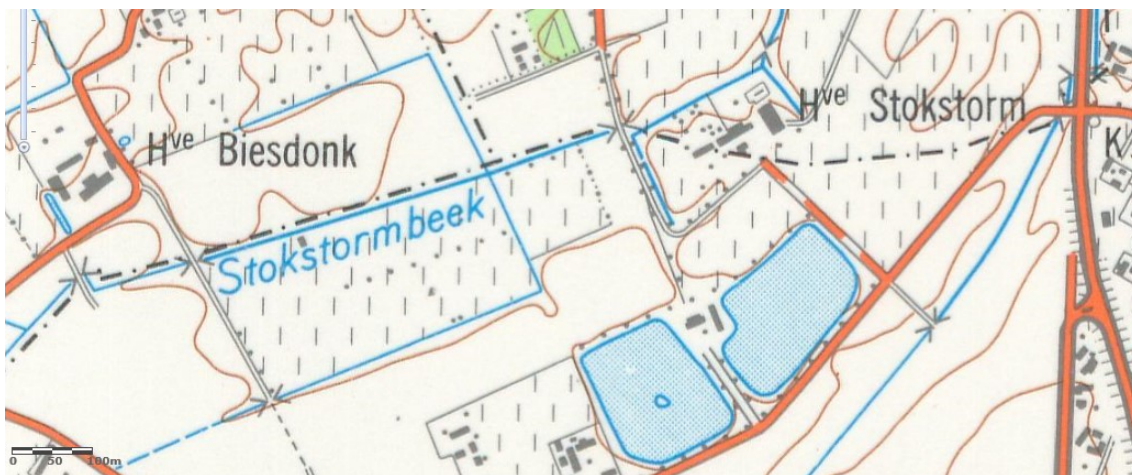
- Het omliggende landschap verandert: beboste percelen verdwijnen langzaam.
- De grachten worden stelselmatig gedempt. Op de topografische kaart van 1980 is de zuidoostelijke gracht niet meer aanwezig.
- Er worden steeds meer bijgebouwen geplaatst. Deze komen te liggen op het noordoostelijk deel en overschrijden de perceelsgrens in het zuidwesten niet.
- Met de aanleg van de E17 in de jaren '70 worden er tal van grote uitgravingen gerealiseerd. Ten zuiden van de hoeve komen er twee grote putten te liggen.
- Het hele terrein, met uitzondering van de site met walgracht, wordt genivelleerd in 2012.
- Op het zuidoostelijke deel wordt in 2015 een loods geplaatst.

²⁷ Smith, 1988, 233.

figuur 31: Een niet-gegeoreferende topografische kaart uit 1966-1967 volledig omweld met verspreide bebouwing, (www.cartesius.be, Nationaal Geografisch Instituut).

figuur 32: Een niet-gegeoreferende topografische kaart uit 1981 met hoeve Stokstorme waarbij de zuidelijke walgracht verdwenen is met verspreide bebouwing en graslandgebruik (www.cartesius.be, Nationaal Geografisch Instituut).

figuur 33: Luchtfoto uit 1979-1980 met een volledig omwalde hoeve (bron www.geopunt.be).

1.2.5 Archeologisch verwachtingsmodel

1.2.5.1 *Nieuwe interpretatie over de Stokstormhoeve*

Wanneer alle bovenstaande gegevens worden gebundeld lijkt de kans te bestaan dat de site met walgracht terug te gaat op een tweeledig erf met opper- en neerhof. Daarvoor worden volgende argumenten naar voor geschoven:

- De omwalling is opvallend rechthoekig, en niet zoals de meeste omwalde sites in de omgeving, eerder vierkantig. Enkel hof ter Wilgen heeft een meer rechthoekige vorm.
- Het zuidwestelijke deel ligt een weinig hoger dan het iets grotere noordoostelijke deel. Dit kan wijzen op een licht verheven opperhof. Tijdens het vooronderzoek is er effectief een artificiële ophoging waargenomen.
- De perceelgrens binnen het omwald gedeelte gaat mogelijk terug op een fysieke grens, nl. een gracht die het opper- en neerhof scheidde. Evengoed gaat het echter om verschillen in grondgebruik, waarbij dit deel als boomgaard of moestuin werd gebruikt. Al sluit dergelijk grondgebruik een mogelijk eerder gebruik als opperhof niet uit.
- De toegang tot de site ligt niet mooi centraal in de lengte van de zuidwestelijke zijde van de omwalling maar wel ten opzichte van het perceel van het neerhof.
- De bebouwing van de boerderij ligt op het noordoostelijk deel, terwijl het zuidwestelijke schijnbaar vrij bleef van bewoning. Mogelijk stond hier het voornaamste huis van de hoeve.

Geen enkele andere omwalde hoeve in de onmiddellijke nabijheid vertoont deze tweeledigheid. Dergelijke hoeves zijn echter niet onbekend. Op 3.5km ten noorden van de Stokstormhoeve bevindt zich de in oorsprong tweeledige Gampelaere hoeve. Hier lag echter binnen een grote rechthoek een apart ronde omwalling.

Een tegenargument voor deze stelling is de gemeentegrens die de site doorsnijdt. Deze loopt zowel door het zogenaamde opper- en neerhof. Er wordt echter verondersteld dat de grens in oorsprong meer noordoostwaarts was gelegen, en deze pas rond 1800 werd verlegd. De noordoostelijke grens van perceel 689E kan mogelijk teruggaan op de oude percelering. Waarom dit gebeurde en of dit gepaard ging met het deels nivelleren van het groter geworden neerhof, of net het ophogen van het kleinere perceel is onduidelijk. De perceelsgrens doorheen het mogelijk in oorsprong grotere opperhof kan mogelijk een juridisch gevolg zijn van een politiek twist. Al is dit geheel hypothetisch.

Deze site kan dus als opmerkelijk en uniek worden beschouwd. De site werd nog onvoldoende gewaardeerd tijdens het voorgaand proefsleuvenonderzoek. Ondanks er sprake is van een ophoging binnen het erf is daar geen verder onderzoek naar gedaan, noch zijn de grachten grondig bestudeerd.

1.2.5.2 *Stand van zake van onderzoek van omwalde site*

Om zicht te krijgen op de stand van zaken met betrekking tot archeologisch onderzoek naar omwalde sites is de erfgoedbalans geconsulteerd.²⁸ Hierin wordt verwezen naar een belangrijke studie uit 1977, uitgevoerd door Prof. F. Verhaeghe, waarbij sites met walgracht tussen Veurne en Diksmuide werden gedocumenteerd.²⁹ Vanaf dan zijn steeds vaker studies gewijd aan dergelijke sites. Voor de regio zelf zijn de studie van Smith³⁰ en Vandeleene³¹. Er zijn ondertussen al heel wat sites met walgracht gedeeltelijk of geheel onderzocht. Toch blijken er geen vernieuwde resultaten naar boven te komen door dit onderzoek in vergelijking met dat wat door Prof. Verhaeghe voorop werd gesteld. Er blijkt een gebrek te zijn aan doorgedreven analyse.

Voor vele hoeves ontbreken nog duidelijk gegevens over de oprichting, de ontwikkeling in de late middeleeuwen en eventuele voorgangers van de site. De Clercq en Hollevoet verwijzen in een *status questiones* voor de volmiddeleeuwse sites naar de afwezigheid van paleo-ecologische gegevens, studie van de traditionele cultuur, de fijnchronologie en de status van de site in zijn omgeving.³² Dergelijke gebreken kunnen zonder probleem worden geprojecteerd op de laatmiddeleeuwse sites. Een onderzoek naar deze site blijkt dus belangrijk niet enkel op schaal van de Stokstormhoeve zelf, maar ook in functie van de kennis over sites met walgracht.

1.2.5.3 *Bestaande verstoring*

Weliswaar kan worden aangenomen dat de funderingen van de bestaande bebouwing het bodemarchief hebben verstoord, en recente intense landbouwactiviteiten op het erf schade hebben toegebracht aan ondergrondse relictten, is er een grote kans dat belangrijke sporen zijn bewaard. Deze kunnen aanwezig zijn zowel tussen de gebouwen als onder de vloerplaat, en dus tussen de fundering van de verschillende gebouwen.

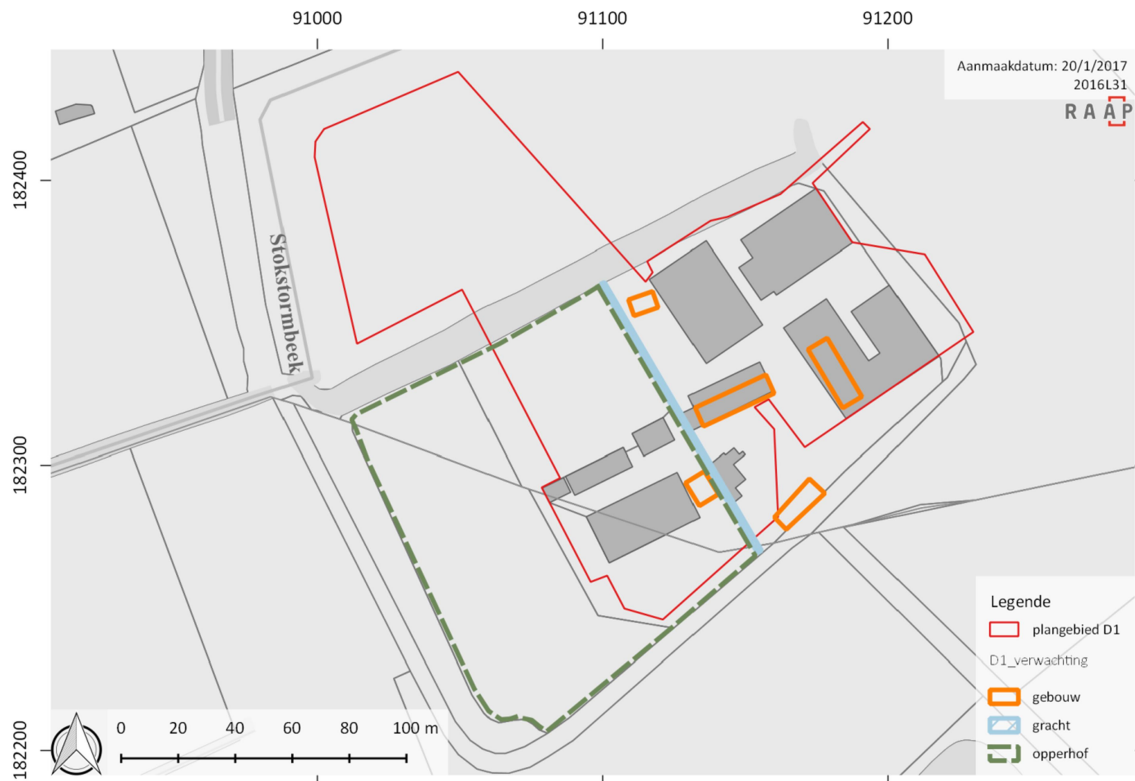
²⁸ Onderzoeksbalans.onroerendergoed.be. 7.3.5 Sites met walgracht.

²⁹ Verhage F., 1977. De middeleeuwse landelijke bewoningssites in een deel van Veurne-Ambacht. Een bijdrage tot de middeleeuwse archeologie. Gent.

³⁰ Smith, 1988.

³¹ Vandeleene C., 1983. *Het site met walgracht te Nazareth (O.-VI.)*, in *Heemkring Scheldeveld, Jaarboek XII*, p. 75-103. (niet geraadpleegd)

³² De Clercq & Hollevoet, 2011.

figuur 34 Archeologisch verwachtingsmodel, met aanduiding van een mogelijke perceelsgreppel, enkele gebouwen en het opperhof. De locatie van de gebouwen is niet exact. (www.geopunt.be)

1.2.5.4 Verwachting van de site

Omwille van de langdurige bewoning (ca. 700 jaar) wordt een hoge differentiatie aan sporen verwacht uit verschillende periodes. Hieronder worden een reeks structuren opgesomd waar rekening mee moet worden gehouden:

1. De gracht van de omwalling:

- Bepalen van de genese van de gracht: Kans op een zichtbare fasering (heruitgraving) en mogelijk verschillende opvulpakketten uit verschillende periodes.
- Bepalen van de oorspronkelijke diepte

2. Bebouwing

- Er wordt aangenomen dat het huidig woonhuis op dezelfde locatie staat als zijn voorganger. Er is grote kans dat er sporen worden aangetroffen van deze voorganger (of voorgangers). Zo kan een zicht worden verkregen op grote en de opbouw van het woonhuis in het verleden.
- Mogelijke sporen van de verdwenen bijgebouwen in de vorm van paalsporen of structuren in bak- of natuursteen.

3. Afvalkuilen

Afvalkuilen komen vaak voor op erven. Deze kunnen dateren uit verschillende periodes. Daartoe behoren de kuilen met gebruiksafval, krengebegravingen ....

4. Waterputten

Vele erven bezaten een eigen waterput binnen de omwalling. Deze kunnen een schat aan informatie bieden, voornamelijk op botanisch vlak.

5. Oudere sporen

De kans wordt eerder klein geacht, maar het is niet onmogelijk dat er sporen worden aangetroffen die ouder zijn dan de voorgestelde 13de eeuw. Het kan gaan om een volmiddeleeuwse voorloper van de boerderij uit de 11de/12de eeuw, of om sporen uit oudere periodes.

1.2.5.5 Verwachting voor het noordelijke gebied

Voor het noordelijk gebied dat gelegen is buiten de walgracht is de archeologische verwachting zeer laag. Het gebied werd reeds onderzocht door middel van proefsleuven. Er werd slechts een gracht geregistreerd die ook op 19de-eeuwse plannen aanwezig is, met hierop een haakse gracht parallel aan de walgracht.

1.2.6 Synthese

Voor de uitbreiding van een tuinbouwbedrijf zal een oude site met walgracht moeten wijken. De bestaande gebouwen worden afgebroken en over een deel van de site wordt een bassin gerealiseerd. Deze werken zullen een impact hebben op het bodemarchief.

Uit de bureaustudie kon worden vastgesteld dat een deel van het plangebied gelegen is op een site met walgracht, de zogenaamde Stokstormhoeve. Omwalde hoeves zijn kenmerkend voor het gebied en dateren algemeen uit 13de eeuw. Van heel wat hoeves is echter geen informatie gekend uit de oprichtfase. Dit is ook het geval voor de Stokstormhoeve. Deze hoeve onderscheidt zich van de overige daar het enerzijds mogelijk een tweeledige site betreft met opper- en neerhof en anderzijds de gemeentegrens doorheen de site loopt. Ondanks een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in 2011 werd niet de nodige aandacht besteed aan de genese van deze site. Verondersteld wordt dat het zuidoostelijke deel (het oorspronkelijke opperhof?) groter was en pas rond 1800 de perceelsgrens werd verlegd zodat het neerhof kon worden uitgebreid.

Dat wat restte van het mogelijke opperhof werd jammer genoeg slechts 2 jaar geleden bebouwd, en daardoor wellicht voor een groot deel vernield waardoor het moeilijk wordt om de hypothese van de tweeledigheid met zekerheid te bewijzen. Op het noordoostelijke perceel stonden tot het midden van de 20ste eeuw slechts enkele gebouwen. Pas in de 2de helft van de 20ste eeuw zijn tal van bijgebouwen gerealiseerd. Deze gebouwen zullen enige schade hebben aangebracht aan het bodemarchief. Toch wordt verwacht dat tussen de funderingen oude sporen kunnen worden aangetroffen die meer informatie kunnen opleveren over de geschiedenis van de site en een bijdrage kunnen leveren inzake de ontstaansgeschiedenis en materiële cultuur over verschillende eeuwen heen.

Het reeds uitgevoerde onderzoek biedt onvoldoende informatie om de hoeve te waarderen. Zo ontbreekt informatie over de verstoringsgraad, evenals de morfologie van de site, fijnchronologie enz.

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Wat zijn de gegevens met betrekking tot archeologische waarden in het plangebied?*
    - Het noordelijke deel van het plangebied ligt op een perceel waar tijdens een proefonderzoek slechts 2 grachten zijn geregistreerd. Er werden geen andere sporen waargenomen.
    - Het zuidelijk deel bevat een deel van de Stokstormhoeve. Deze hoeve werd mogelijk opgericht in de 13de eeuw en gaat misschien terug op een tweeledige structuur. Het zuidwestelijke deel, dat mogelijk dienst deed als opperhof, was in oorsprong groter en werd volledig door de gemeentegrens opgedeeld. Pas rond 1800 moet een herverdeling zijn gebeurd van deze site waarbij een groter neerhof ontstond. Het overblijvend deel van het opperhof is wat opgehoogd. Of dit een restant is uit de periode van de oprichting, of deze ophoging van later dateert is onduidelijk.
- Omwalde hoeves zijn kenmerkend voor het gebied, maar tweeledige erven zijn zeldzamer en komen in de omgeving nauwelijks voor.
- Ondanks er op het erf een archeologisch onderzoek werd uitgevoerd door middel van proefsleuven, is het niet duidelijk of er nog archeologische sporen bewaard zijn (met uitzondering van de walgracht, die nog deels open ligt). Ook de zones onder de huidige bebouwing kon niet worden onderzocht.

De site op zich heeft een belangrijke historische waarde. Wat de archeologische gegevens betreft is er onduidelijkheid.

- *Wat zijn de gekende gegevens over de Stokstormhoeve, wat is zijn waarde in de omgeving?*

Zogenaamd "Goed te Stokstorme", wordt voor het eerst vermeld in 1417. Er kan echter aangenomen worden dat omwille van zijn grootte en zijn omwalling zijn ontstaan minstens in de 13de eeuw moet worden gesitueerd. De naam Storm is immers een oude, en zeldzame oude Germaanse naam. De namen Stokstorm en afgeleiden hiervan komen al voor in de 13de eeuw.³³

Wie of welke instelling deze hoeve heeft opgericht is niet gekend. De historische bronnen geven weinig informatie over de ontwikkeling van het erf. Enkel de eigenaars en de grootte van het volledige goed worden vermeld.³⁴ Mogelijk blijft de situatie van de site met walgracht voor vele eeuwen stabiel. Hoe deze er in de beginfase ooit heeft uitgezien is onduidelijk.

Door de bureaustudie kan de vraag worden gesteld of het een tweeledig erf betreft. Pas vanaf het einde van de 18de eeuw wordt een duidelijk beeld verkregen van deze hoeve: een langwerpige omwalling met op het neerhof enkele gebouwen. Het zuidwestelijke deel is leeg en wordt diagonaal in twee gesneden door de gemeentegrens. Rond 1800 lijkt de percelering binnen de omwalling te zijn gewijzigd waarbij het zuidwestelijk deel, mogelijk het opperhof, verkleinde. Tot het midden van de 20ste eeuw blijft de situatie quasi ongewijzigd. Pas in de 2de helft van die eeuw zijn er drastische veranderingen. Het woonhuis wordt verbouwd, er komen meer bijgebouwen, de gracht wordt deels gedempt en op het opperhof wordt in 2015 een loods gebouwd.

Dit mogelijk tweeledig erf vormt een unicum in de omgeving, waar de sites met walgracht voornamelijk vierkantig zijn. Het maakt deel uit van de vorming van het landschap in de 13de eeuw.

- *Hoe kunnen archeologische resten zich manifesteren (sporen, vondstenconcentraties, ...) en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?*

Het is onduidelijk of er sporen zijn bewaard die zullen bijdrage tot de kennisvermeerdering van deze site. De sleuven van het sleuvenonderzoek in 2010 zijn niet strategisch geplaatst om antwoorden over de genese van de hoeve te kunnen beantwoorden, en waardoor onvoldoende informatie kon worden gewonnen. Door de aanwezigheid van de gebouwen konden ook deze zones niet worden onderzocht.

Met zekerheid zal de walgracht aanwezig zijn. Ook hiervan is niet duidelijk of de archeologische resten extra informatie kunnen opleveren over de genese van de site. De grachten zijn niet gecoupeerd tijdens het vooronderzoek.

- *Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?*

³³ Goeminne & Vanhee, 2000, 215-216.

³⁴ Smith, 1988. Goeminne & Vanhee, 2000, 27.

Op figuratieve afbeeldingen uit de late 18de eeuw staan vele percelen rondom de hoeve aangeduid als bos. Of dit voor de periode ervoor (13de-17de eeuw) ook het geval is, is niet gekend. In de 19de eeuw wordt het bos ontgonnen en maakt het plaats voor akkerland.

Het deel dat de hoeve omvat, wordt sinds de 13de eeuw, en mogelijk vroeger, gebruikt als boerderij. Aangezien het volledige plangebied gelegen is in de streek die in de 9de eeuw gekend stond onder 'Scheldeholt', mag worden aangenomen dat het tot die eeuw een bosrijk landschap betreft.

- *Wat is de gespecificeerde verwachting (evenals de verwachte conservering en gaafheid) ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied?*

In het noordelijk deel worden geen waardevolle archeologische sporen verwacht.

Binnen de zone met de site met walgracht kunnen volgende sporen worden verwacht.

1. De gracht van de omwalling:

- Bepalen van de genese van de gracht: Kans op een zichtbare fasering (heruitgraving) en mogelijk verschillende opvulpakketten uit verschillende periodes.
- Bepalen van de oorspronkelijke diepte

2. De perceelsgracht binnen de omwalling

Omdat verondersteld wordt dat deze perceelsgrens opschoof naar het zuidwesten, is een kans dat er resten van de oorspronkelijke grens kunnen worden aangetroffen, en dit onder de vorm van een greppel of gracht.

3. Sporen van het opperhof

Indien het veronderstelde opperhof groter was én de ophoging dateert van de oprichting van deze hoeve, kunnen er mogelijk aanwijzingen zijn van nivellering van een deel van het opperhof, op het moment dat de perceelsgrens wordt verlegd.

4. Bebouwing

- Er wordt aangenomen dat het huidig woonhuis op dezelfde locatie staat als zijn voorganger. Er is grote kans dat er sporen worden aangetroffen van deze voorganger (of voorgangers). Zo kan een zicht worden verkregen op grote en de opbouw van het woonhuis in het verleden.
- Mogelijke sporen van de verdwenen bijgebouwen in de vorm van paalsporen of structuren in bak- of natuursteen.

5. Afvalkuilen

Afvalkuilen komen vaak voor op erven. Deze kunnen dateren uit verschillende periodes. Daartoe behoren de kuilen met gebruiksafval, krengbegravingen ....

6. Waterputten

Vele erven bezaten een eigen waterput op het erf. Deze kunnen een schat aan informatie bieden, voornamelijk op botanisch vlak.

7. Oudere sporen

De kans wordt eerder klein geacht, maar het is niet onmogelijk dat er sporen worden aangetroffen die ouder zijn dan de voorgestelde 13de eeuw. Het kan gaan om een volmiddeleeuwse voorganger van de boerderij uit de 11de/12de eeuw, of om sporen uit oudere periodes.

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?*

De bestaande gebouwen van het landbouwbedrijf worden volledig gesloopt, en het terrein genivelleerd. Dit kan zware gevolgen hebben voor het bodemarchief, waarbij materiële resten van oude bebouwing kunnen verdwijnen, alsook grondsporen. Ook de walgracht zal volledig worden gedempt. De bouwput van het waterbassin zal minimaal tot 5m onder maaiveld uitgegraven worden. Hierdoor verdwijnt het bodemarchief.

2 Interpretatie van de archeologische site

Uit de bureaustudie kon worden vastgesteld dat een deel van het plangebied gelegen is op een site met walgracht, de zogenaamde Stokstormhoeve. Omwalde hoeves zijn kenmerkend voor het gebied en dateren algemeen uit 13de eeuw. Van heel wat hoeves is echter geen informatie gekend uit de oprichtfase. Dit is ook het geval voor de Stokstormhoeve. Deze hoeve onderscheidt zich van de overige daar het enerzijds mogelijk een tweeledige site betreft met opper- en neerhof en anderzijds de gemeentegrens doorheen de site loopt. Ondanks een proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd in 2011, kon onvoldoende aandacht besteed worden aan de genese en chronologie van deze site. Ook vragen over de gaafheid van de site konden niet worden beantwoord. Verondersteld wordt dat het zuidoostelijke deel (het oorspronkelijke opperhof?) groter was en pas rond 1800 de perceelsgrens werd verlegd zodat het neerhof kon worden uitgebreid. Het deel dat restte van het veronderstelde opperhof werd op dat moment óf deels afgegraven, óf net verhoogd. Op het noordoostelijke perceel stonden tot het midden van de 20ste eeuw slechts enkele gebouwen. Pas in de 2de helft van de 20ste eeuw zijn tal van bijgebouwen gerealiseerd. Deze gebouwen zullen enige schade hebben aangebracht aan het bodemarchief, maar de exacte impact is onbekend. Toch wordt er verwacht dat tussen de funderingen oude sporen kunnen worden aangetroffen die meer informatie kunnen opleveren omtrent de geschiedenis van de site en een bijdrage leveren inzake de ontstaansgeschiedenis en materiële cultuur over verschillende eeuwen heen.

Op basis van bovenstaande analyse wordt een vooronderzoek door middel van proefsleuven geadviseerd. Dit kan pas worden uitgevoerd nadat stedenbouwkundige vergunning is verkregen en de bestaande gebouwen zijn afgebroken. Zodoende wordt een programma van maatregelen uitgeschreven volgens het uitgesteld traject.

3 Literatuur

3.1 Uitgegeven bronnen

CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., 2008. Van Walsites en Speelhoven. Het vrije van Gent bij Jaques horenbault (1619). Gent.

DE MOOR, G. & HEYSE I., 1978. De morfologische evolutie van de Vlaamse Vallei. De aardrijkskunde 4, 343-375.

DE CLERCQ, W. & HOLLEVOET, Y., 2011. Volmiddeleeuwse boerderijen tussen kust en Schelde. Perspectieven op erfstructuur en houtbouw in een landschap van ontginning. BNA-contactdagen 2011. Programma & samenvatting lezingen. Vlaams Instituut voor het onroerend erfgoed. 16-18.

GOEMINNEN., L. & VANHEE, T, 2000. Toponymie van Petegem aan de Leie. Oude en nieuwe plaatsnamen. Kring voor Geschiedenis en kunst van Deinze en de Leiestreek. Deinze

LAGA, P. LOUWYE, S. & GEETS, S. (red.); 2001: Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium), *Geologica Belgica* 4(1-2), p. 135-152.

SMITH, K., 1988. Over de hoeven van Petegem. *Bijdragen tot de geschiedenis der Stad Deinze en van het land aan de Leie en Schelde* 55. Kunst- en Oudheidkundige Kring, Deinze. 219 - 248.

TRÉFOIS, C., 1987. Ontwikkelingsgeschiedenis van onze landelijke architectuur. Sint-Niklaas, Uitgeverij Danthe.

3.2 Onuitgegeven bronnen

CORDEMANS K., 2011. *Archeologisch vooronderzoek glastuinbouwzone Stockstorne*. Vlaamse Landmaatschappij, intern rapport.

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000). Laboratorium voor Bodemkunde, Universiteit Gent.

3.3 Geraadpleegde websites

Centraal Archeologische Inventaris: <http://cai.onroerenderfgoed.be>
Databank Ondergrond Vlaanderen: <http://dov.vlaanderen.be>
Geoportaal Onroerend Erfgoed: <http://geo.onroerenderfgoed.be>
Geopunt: <http://www.geopunt.be>
Cartesius: <http://www.cartesius.be>
Inventaris onroerend erfgoed: <http://inventaris.onroerenderfgoed.be>

4 De bijlages

Bijlage 1: shapefile met afbakening van het plangebied (.zip-bestand)

Bijlage 2: ontwerpplan van de bouwheer (DWG)

Bijlage 3: lijst van de figuren

Bijlage 3: lijst van de figuren

figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding van het plangebied, schaal 1:4000 (bron: Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV; afbakening informatie opdrachtgever).....	5
figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal 1:20 000 (bron: NGI)	5
figuur 3 Kadasterplan met de projectie van de verschillende deelgebieden binnen het totaalproject (www.geopun.be).	7
figuur 4 Deelgebied 1 van totaalproject omvat een zone met te slopen hoevegebouwen en een zone waar een bassin wordt aangelegd (informatie opdrachtgever, ©Federale overheid Financiën).	7
figuur 5 Situering van het plangebied op de GRB met aanduiding van de straatnamen. De gemeentegrens loopt doorheen het plangebied. Schaal 1:500 (www.geopunt.be)	12
figuur 6 Luchtfoto uit 2013-2015 met daarop het plangebied geprojecteerd, hierop is de huidige toestand van het grondgebruik te zien (bron: www.agiv.be).	13
figuur 7 Bodembedekkingskaart uit 2012 met daarop het plangebied geprojecteerd (bron: www.agiv.be).....	14
figuur 8: Tertiair geologische kaart geprojecteerd op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal1: 50 000 (dov.vlaanderen.be, www.agiv.be).....	16
figuur 9: Quartair geologische kaart geprojecteerd op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal1: 50 000 (dov.vlaanderen.be, www.agiv.be).....	16
figuur 10: Bodemkaart geprojecteerd op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied, schaal1:10.000 (dov.vlaanderen.be, www.agiv.be).	17
figuur 11: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied, schaal 1:30 000 (bron: www.agiv.be).	18
figuur 12: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen met aanduiding van het plangebied. In stippellijn staat het hoogteprofiel zoals weergegeven in figuur 13 aangeduid, schaal 1:10 000 (bron: www.agiv.be).	19
figuur 13 Het zuidwest-noordoost hoogteprofiel van de volledige site met walgracht. Voor de locatie van het profiel: zie figuur 12. (www.geopunt.be).....	19
figuur 14: Bodemerosiekaart uit 2016 geprojecteerd op de RGB-kaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV, Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, www.agiv.be).....	20
figuur 15 Projectie van de CAI-gegevens op de GRB. (1:30 000) (cai.onroerenderfgoed.be en www.geopunt.be).	22
figuur 16 (rechts) Totaalplan van het vooronderzoek met proefsleuven (Cordemans, 2011, fig. 9).....	23
figuur 17 (links) detailopname van het deel ten noorden van de hoeve. De stippellijn geeft het veronderstelde verloop van de gracht weer. (Cordemans, 2011, fig. 9)	23
figuur 18 Profiel in sleuf 156.Onder de ploeglaag is een vermengd ophogingspakket aanwezig (Cordemans, 2011, 71).....	24
figuur 19 Deel van het onderzochte gebied, geprojecteerd op een luchtfoto (Cordemans, 2011, fig. 45).....	25
figuur 20 Deel van het onderzochte gebied, geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen (Cordemans, 2011, fig. 46). De projectie van de sleuven is niet geheel correct door de afwijking van het 19 ^{de} -eeuwse kadasterplan.....	25
figuur 21: Staat van het terrein vastgesteld door de VLM op 7 juni 2012 (bron Karl Cordemans).....	26
figuur 22 De stokstormhoeve en zijn wijde omgeving. Er zijn tal van omwalde hoeves aanwezig. Onderaan is de molen zichtbaar. (www.geopunt.be)	27
figuur 23 Uittreksel uit het landboek van 177-1771 (Smith, 1988, 234).....	28
figuur 24: Uitsnede van de kaart van Ferraris (1771-1777) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000, (www.geopunt.be)	29
figuur 25 Uitsnede van de kaart van Ferraris (1771-1777) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:5000, (www.geopunt.be)	30
figuur 26: Uitsnede van de Atlas der buurtwegen uit 1841 met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000 (www.geopunt.be)	32

figuur 27: Uitsnede van de Atlas der buurtwegen uit 1841, schaal 1:5000 (www.geopunt.be).....	32
figuur 28: Uitsnede van de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000. (www.geopunt.be)	33
figuur 29: Uitsnede van de Poppkaart (1860) met aanduiding van het plangebied, schaal 1:10.000. (www.geopunt.be)	33
figuur 30: Een niet-georeferentieerde topografische kaart uit 1874 van de hoeve in zijn omgeving. (www.cartesius.be , Nationaal Geografisch Instituut).	34
figuur 31: Een niet-georeferentieerde topografische kaart uit 1966-1967 volledig omweld met verspreide bebouwing, (www.cartesius.be , Nationaal Geografisch Instituut).	35
figuur 32: Een niet-georeferentieerde topografische kaart uit 1981 met hoeve Stokstorne waarbij de zuidelijke walgracht verdwenen is met verspreide bebouwing en graslandgebruik (www.cartesius.be , Nationaal Geografisch Instituut).....	35
figuur 33: Luchtfoto uit 1979-1980 met een volledig omwalde hoeve (bron www.geopunt.be).....	36
figuur 34 Archeologisch verwachtingsmodel, met aanduiding van een mogelijke perceelsgreppel, enkele gebouwen en het opperhof. De locatie van de gebouwen is niet exact. (www.geopunt.be).....	38